

TARTALOMJEGYZÉK

1.0. BEVEZETŐ.....	4
1.1. Előzmények	4
1.2. A tervezés időtartama.....	4
1.3. A program készítésének indokoltsága	5
1.4. A tervezési terület lehatárolása.....	6
2.0. A PROGRAM CÉLRENDSZERE	7
2.1. A fejlesztés célja.....	7
2.2. A program alapcélja	8
2.3. A program fő céljai	8
2.3.1. A program horizontális céljai	8
2.3.2. A program vertikális céljai.....	8
3.0. A JELENLEGI KÖRNYEZETI ÁLLAPOT BEMUTATÁSA.....	9
3.1. A település földrajza, éghajlata.....	9
3.1.1. Földrajzi elhelyezkedés	9
3.1.2. Földtani felépítés.....	9
3.1.3. Éghajlat.....	10
3.1.4. Topográfia.....	10
3.1.5. Meteorológiai viszonyok	11
3.2. Vízrajz	11
3.2.1. A terület bemutatása	11
3.2.2. Felszíni vizek.....	12
3.3. Hidrogeológiai jellemzés	13
3.3.1. Általános adatok	13
3.3.2. Felszín alatti vizek vízminőségi állapota	14
3.4. Vízellátás, szennyvíz- és csapadékvíz elhelyezés	15
3.4.1. Vízellátás.....	15
3.4.2. Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás	15
3.4.3. Csapadékvíz elvezetés, elhelyezés	16
3.4.4. Tilalmi terület.....	17
3.4.5. Vízhasznosítás	17
3.4.6. Belvízbetörés	17
3.5. Levegőtisztaság-védelem.....	17
3.5.1. Besorolás, pontforrások	17
3.5.2. Levegőminőség, háttérszennyezettség	18
3.6. Hulladékkezelés.....	18
3.6.1. Kommunális hulladékkezelés	18
3.6.2. Korábbi jelenleg felhagyott hulladéklerakó.....	20
Kommunális folyékony hulladékkezelés	20
3.6.3. Ipari hulladékkezelés.....	20
3.6.2. Veszélyes hulladékkezelés	21
3.7. A településen végzett tevékenységek.....	21
3.7.1. Állattartás	21
3.7.1.1. Lakossági állattartás.....	21
3.7.1.2. Üzemi állattartás.....	21
3.7.2. Mezőgazdasági üzemek.....	23
3.7.1. Mezőgazdasági tevékenységek	24
3.7.1.1. Növénytermesztés	24
3.7.1.3. Erdőgazdaság	24
3.7.1.3. Halászat	24
3.7.1.4. Idegenforgalom.....	24
3.8. Zaj- és rezgésvédelem	27
3.8.1. Zajforrások.....	27
3.9. Közlekedés.....	27
3.10. Épített környezet, Táj	28
3.10.1. Védett épületek	28
3.10.2. Táj.....	29
4.0. JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK	29

4.1. Földhasználat és területhasználat.....	29
4.1.1. A program kidolgozása a területhasználat átalakítása érdekében.....	29
4.1.2. A területhasználati nyilvántartási rendszer fejlesztésének kezdeményezése.....	29
4.1.3. Természeti területek kiterjedésének megőrzése és növelése a hatósági munka javításával és rekonstrukciók kivitelezésével.....	30
4.1.4. Természetkímélő a természettel összhangban álló gazdálkodási formák támogatása	30
4.2. Mezőgazdaság, erdő-, vad-, halgazdálkodás	30
4.2.1. Szántóföldi termesztés	30
4.2.1.1. A szántóföldi termesztésben a biogazdálkodás részarányának növelése	30
4.2.1.2. A tarlóégetések visszaszorítása	31
4.2.1.3. Talajerő utánpótlás növelése	31
4.2.3. A tápanyag gazdálkodás szabályai	31
4.2.3.1. A trágyaadagok meghatározásának szempontjai	32
4.2.3.2. A trágya kijuttatásának szabályai	32
4.2.3.3. Állattartó telepek védőtávolságáról valamint, a trágyatároló műtárgyainak kialakítására vonatkozó szabályok.....	33
4.2.4. Talajvédelem.....	34
4.2.4.1. A káros mértékű talajsavanyodás elleni védelem.....	34
4.2.4.2. Erózió elleni védelem	35
4.2.5. Gyümölcsstermesztés	36
4.2.6. Gyepgazdálkodás	36
4.2.6.1. Művelési ág nyilvántartásának fejlesztése, ellenőrzések javítása és fokozása	36
4.2.6.2. A gyepek átalakításának akadályozása, területi arányuk megtartása.....	37
4.2.6.3. A meglévő gyepek állapotának javítása	37
4.2.6.4. Állattenyésztés.....	37
4.2.6.5. A legeltetési állattartás erősítése a parlagterületek hasznosítása érdekében	37
4.2.7. Erdőgazdálkodás.....	37
4.2.7.1. Az erdőterületek növelése.....	37
4.2.7.2. Faállományok megőrzése.....	38
4.2.7.3. Az erdőtelepítések jellemzőinek javítása	38
4.2.8. Vadgazdálkodás	38
4.3. Vízgazdálkodás	39
4.3.1. Vízhőszigetvédelem	39
4.3.2. A belvízrendezés során a természetvédelmi érdekek figyelembe vétele.....	39
4.4. Hulladékgazdálkodás.....	40
4.4.1. Fogalmi meghatározások.....	40
4.4.2. A települési szilárd hulladék	41
4.4.3. A zöld- és biohulladékok	41
4.4.3.1. A zöld- és biohulladék begyűjtés lehetséges módjai.....	42
4.4.3.2. A zöld – és biohulladék komposztálással kapcsolatos önkormányzati és lakossági feladatok.....	43
4.4.3.3. A zöld- és biohulladék begyűjtés lehetséges módjai, azok alkalmazási feltételei.....	45
4.4.4. Javaslatok a hulladékgazdálkodásra vonatkozóan	45
4.4.4.1. A hulladék keletkezésének megelőzésére ill. mennyiségének csökkentésére a következőket javasoljuk	46
4.4.4.2. Települési folyékony hulladék	48
4.5. Zaj és rezgésvédelem.....	48
4.5.1. Adminisztratív intézkedések.....	49
4.5.2. Távlati előírások	49
4.5.3. A javasolt módosító tényezők táblázatosan.....	51
4.6. Köztisztaság	52
4.7. Zöldfelület gazdálkodás	52
4.8. Energiagazdálkodás.....	53
4.8.1. Javaslatok az energiagazdálkodásra vonatkozóan	53
4.8.2. Az energiahatékonyság népszerűsítése a lakosság körében	53
4.8.3. Energiagazdálkodási fejlesztésekre, rendelkezésre álló források	54
4.9. Közlekedés.....	54
4.9.1. Javaslatok a közlekedésre vonatkozóan	54
4.9.1.1. Úthálózat környezeti szempontú fejlesztése.....	54
4.9.2. Zöldfelületi bővítési, felújítási ütemterv készítése és fokozatos megvalósítása	55
4.10. Turizmus.....	55

4.11. Természetvédelem	56
4.11.1. Természetvédelmi és Tájrehabilitációs tervek készítése	56
4.11.2. Oktatás, nevelés, szemléletformálás, tájékoztatás, fejlesztés	56
5.0. AZ ELSŐ LÉPÉSEK PROJEKTJEI.....	57
5.1. Földhasználat és területhasználat.....	57
5.2. Mezőgazdaság, erdő-, vadgazdálkodás.....	57
5.3. Hulladékgyűjtés.....	58
5.4. Felszín alatti vizek védelme, Szennyvízelhelyezés	59
5.5. Környezetszennyező illegális tevékenységek felszámolása.....	60
6.0. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ESZKÖZRENDSZERE	61
6.1. A program finanszírozása	61
6.2. Mérés és értékelés	62
6.2.1. A munkafolyamat figyelemmel kísérése.....	62
6.2.2. A program által kitűzött célok elérése.....	62
6.3. Környezeti nevelés, szemléletformálás, társadalmi részvétel	62
7.0. ÖSSZEFOGLALÁS	63

Mérk Nagyközség Környezetvédelmi Programja 2011.

1.0. Bevezető

A környezetvédelemben a stratégiai megközelítés és ezen belül a települési környezetvédelmi program készítése igen rövid múltra tekint vissza. Ami mégis szükségessé tette a környezeti ügyek stratégiai végiggondolását az a tapasztalat, hogy a mindennapos tevékenységünknek egyre több környezeti probléma az eredménye aszály, árvíz, parlagfű terjedése, allergia, globális felmelegedés stb. Ezek a környezeti problémák azonban nem a környezet (elromlása) által alakulnak ki, hanem a valóságos ok a természet törvényeit és adottságait figyelmen kívül hagyó emberi tevékenységben, végső soron az ember cselekedeteit meghatározó hiedelmeiben, értékeiben van.

A környezetvédelmi program elkészítése tehát egy újfajta gondolkozási, megközelítési módot valósít meg, amikor már nemcsak reagálunk és a régi beidegződések hiedelmek alapján, cselekszünk, hanem a cselekedeteink előtt tevékenységeinket hosszabb távra és rendszerben átgondoljuk. Azt is tudjuk, hogy ameddig a környezetvédelmi program készítése törvényi kötelezettségnek való megfelelés miatt történik és csak egy szűk szakmai csapat ügye, akik elkészítik a programot, ez az új megközelítés nem válik a napi gyakorlat részévé. Ennek ellenére azt gondoljuk, jelen programmal lehetőséget teremtettünk az önkormányzati döntéshozók részére, hogy a településen folyó emberi tevékenységeknek a környezeti vonatkozásait is áttekintsék és döntéseikben ezt a szempontot, beépítsék. Hisszük azt, hogy minden út az első lépéssel kezdődik.

1.1. Előzmények

A település képviselő testülete már rendelkezett elfogadott, jóváhagyott Települési Környezetvédelmi Programmal amit társaságunk 2004. év tavaszán készített.

A 2004. évben készült program, a hatóság (környezetvédelmi felügyelőség) hozzájárulásával, véleményezésével majd későbbi testületi döntéssel elfogadásra került, jelenlegi dokumentációban ennek a korábbi anyagnak az aktualizálását újbóli átdolgozását végeztük el, mivel az eltelt idő miatt a korábbi anyag felülvizsgálati értékelése már nem volt elegendő. Erre vonatkozóan az önkormányzattal 2011 év októberében szerződést kötöttünk.

A környezetvédelmi Programmal összhangban, ebben az évben elkészítettük a Település Hulladékgazdálkodási Tervének felülvizsgálatát is.

1.2. A tervezés időtartama

Jelen program hat éves időtartamra készül alkalmazkodva a Nemzeti Környezetvédelmi Program 96/2009.(XII.9.)OGY határozat (2009-2014.) által alkalmazott programozási időintervallumhoz. A programot a törvény előírása szerint kétévenként kötelező értékelni és felülvizsgálni az önkormányzati testületek által, ezért ez a program három felülvizsgálati szakasz időtartamát tölti ki.

A program végrehajthatósága érdekében szükséges éves cselekvési terv kidolgozása és elfogadása. Ezt minden év szeptemberéig kell a testület elé terjeszteni majd a költségvetés tervezésekor ez alapján, kell a következő évi környezetvédelmi tevékenységeket tervezni.

A korábbi program alapján, illetve felmérések interjúk szerint a leginkább érintett terület a hulladékok elhelyezése hasznosítása valamint a szennyvízvezető hálózat hiánya volt.

A 2011. évben felülvizsgált hulladékgazdálkodási program alapján meghatározott cselekvési program főbb részei melyek a környezetvédelmi program rész feladatainak is tekinthetők az alábbiak voltak:

- ***A települési szilárdhulladék szervesanyag tartalmának csökkentése***
  - A zöldhulladékok szelektív gyűjtésének folyamatos biztosítása
  - A falusias, családi házas övezetben a „házi komposztálók” kihelyezésének megkezdése.
  - A házi és közösségi komposztálás elterjesztése.
- ***A szelektív hulladékgyűjtő rendszer kiterjesztése (jelenlegi bővítése)***
  - A hulladékgyűjtő sziget kialakítása 2 db, ezáltal a lakossági ráhordási távolságok csökkenthetőek.
  - A szelektíven gyűjtött hulladékok folyamatos elhelyezésére, kiemelten a lakosságnál képződő veszélyes hulladékok esetében 1 db hulladékgyűjtő udvar kiépítése és beüzemeltetése.
- ***A települési folyékony hulladék mennyiségének a csökkentése***
  - A szennyvízhálózat teljes kiépítése a településen
  - Kötelezés a rákötésre (talajterhelési díj bevezetése)

1.3. A program készítésének indokoltsága

A települési környezetvédelmi program elkészítését a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény írja elő.

A 46.§. (1)b a programba foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő testülete (közgyűlése) hagy jóvá;

a 48/E§-ban foglaltak szerint. A jogszabályban meghatározott települési környezetvédelmi programnak tartalmaznia kell különösen:

- a. a település környezettisztasága,
- b. a csapadékvíz elvezetés,
- c. kommunális szennyvízkezelés, gyűjtés, elvezetés, tisztítás,
- d. kommunális hulladékkezelés,
- e. lakossági közszolgáltatási (vendéglátás, település-üzemeltetés, kiskereskedelem) eredetű zaj, rezgés és légszennyezés elleni védelem,
- f. a helyi közlekedésszervezés,
- g. az ivóvízellátás,
- h. az energiagazdálkodás,
- i. zöldterület-gazdálkodás,

- j. a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környezetkárosodás csökkentésének településre vonatkozó feladatait és előírásait.

Ezen kívül a program készítését indokolja a jelenlegi pályázati rendszer, hiszen a KAC támogatásokra csak a környezetvédelmi program megléte esetén lehet pályázni, illetve előnyt élveznek azok a pályázók, akik rendelkeznek érvényes környezetvédelmi programmal.

Fontos a program a településrendezési feladatok megvalósítása kapcsán is, hiszen környezetvédelmi program a település szerkezeti terv környezeti megalapozását is elősegíti. Mindezek mellett talán a legfontosabb, hogy az emberi társadalom olyan folyamatokat indított el, amely a környezet minőség romlásához vezetett és vezet mind a mai napig. Ennek tudatában a települési önkormányzatok kötelessége és ebből következően felelőssége, hogy mindent megtegyenek ezeknek a folyamatoknak megállítására, illetve megfordítására.

1.4. A tervezési terület lehatárolása

Mérk a Nyírség déli peremén a Nyírség és az Ecsedi láp határán húzódik meg. Mérk nagyközség Mátészalkától 25 km-re, Nyíregyházától mintegy 80 km- re fekszik. Közúton a 471-es főútról Mátészalkánál D- re fordulva Vállaj irányába, a 4918 sz. alsórendű úton érhető el, amely Vállajnál folytatódik a Román határon túl Csanáros-Nagykároly felé.

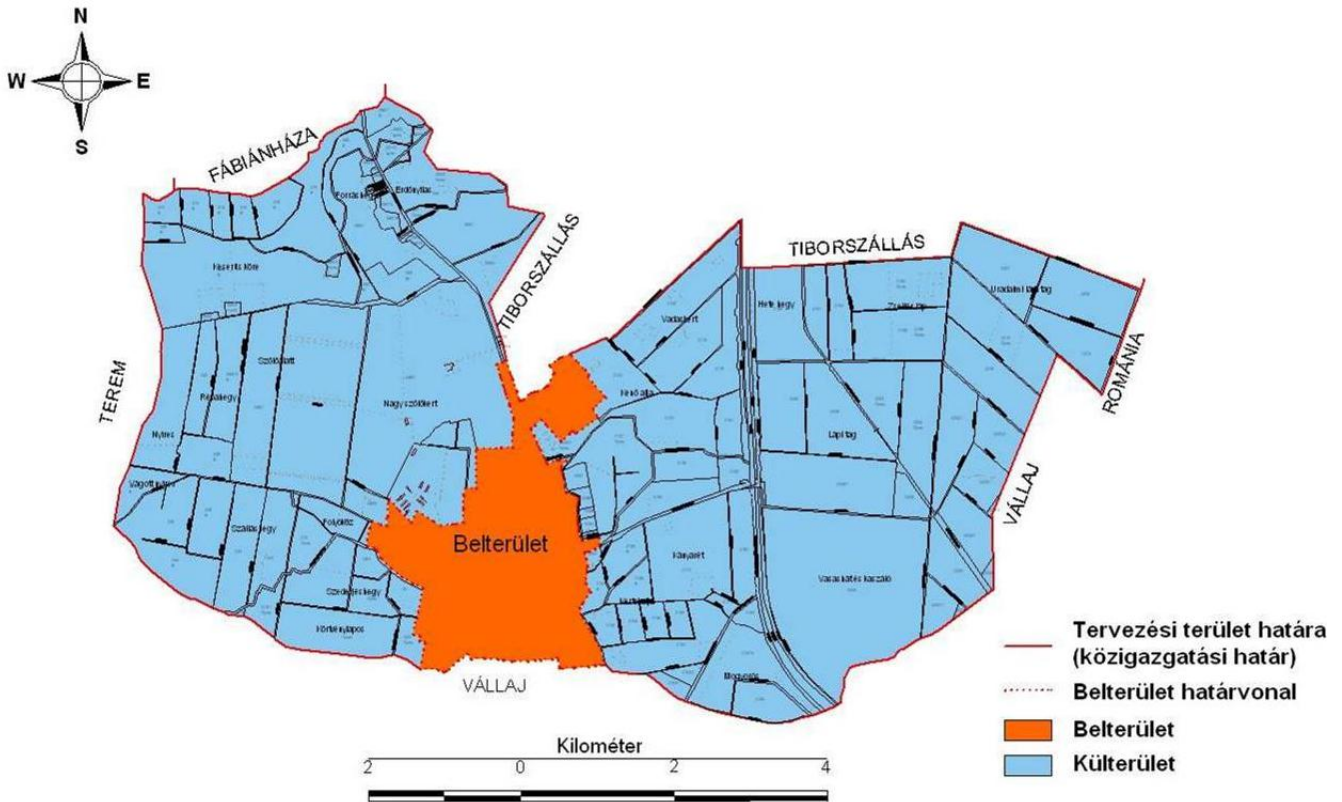
Szomszédos települései észak felől indulva az óramutató járását követe Tiborszállás, Ágerdömajor, Vállaj és Nagyfenék települések. Legközelebbi vasútállomás Tiborszálláson található.

Talaja réti és humuszos homoktalajokból áll. Erdőtársulásait elsősorban akác jellemzi, emellett jelentős területet borítanak nemesnyárok valamint, egyéb lágú lombúak, mint éger, fűz. Mérk település házai előkertesek és lazán beépítettek.

A település gyenge termőhelyi adottságú, a nyíri részen erdők, erdősávok találhatóak. A lápi rész mezőgazdasági művelésű szántó, a mélyebb fekvésű területeken legelő található.

A közel 2118 lakos 816 házban él. A lakosság főként állattartással és szántóföldi zöldség- és abraktermény termesztéssel foglalkozik. A vállalkozások elsősorban szolgáltatásra rendezkedtek be, a település kevés számú mezőgazdasági és állati termékeket feldolgozó üzemmel rendelkezik.

A nagyközségben van óvoda, művelődési ház, könyvtár, sportpálya, orvosi rendelőintézet, gyógyszertár.

2.0. A PROGRAM CÉLRENDSZERE

A települési környezetvédelmi programoknak szervesen rá kell épülniük a Nemzeti Környezetvédelmi Programra, valamint a Megyei Környezetvédelmi Programra. A Megyei Környezetvédelmi Program (MKP) meghatározta azokat az általános célkitűzéseket, amelyeknek az elérése szükséges a környezetminőség javításához. Mérk nagyközség Környezetvédelmi Programjában is ezeket az általános célkitűzéseket tartjuk iránymutatónak.

Egy települési környezetvédelmi programban azért is indokolt egy általános célrendszer kitűzése, mert a környezet, amire tervezünk, egy dinamikusan változó, önszerveződő rendszer. A tervezés és a megvalósítás csak akkor lehet eredményes, ha figyelembe vesszük, hogy vannak tervezhető elemek és nem tervezhető elemek a rendszerben. Tervezhető elemek az intézményrendszer és általában a társadalmi struktúrák, valamint az önszerveződést segítő emberi beavatkozások (intézkedések, fejlesztések), nem tervezhető elemek, viszont maga az önszerveződő természeti rendszer.

Ebből kiindulva nem tartottuk szükségesnek az MKP-ban megfogalmazott célokat továbbontani konkrétabb szintre, hiszen ezek a célok mind horizontálisan, mind vertikálisan meghatározzák a legfontosabb irányokat. Ennél konkrétan az első lépéseket kell meghatározni. Itt már fontos, hogy legyenek rövidtávú cselekvési célok is, ezt azonban nem a célrendszerrel, hanem a javaslati részeknél fogalmazzuk meg.

A települési környezetvédelmi programot is a településfejlesztési programok közé soroljuk, így fontosnak tartjuk megfogalmazni a fejlesztés célját.

2.1. A fejlesztés célja

Az emberi élet minőségének folyamatos javítása az ökológiai eltartó képesség határai között. A települési környezetvédelmi program nem fenntartható fejlődésprogram, ennek megfelelően nem lehet a feladata, hogy fenntarthatósági válaszokat adjon. Azonban feladata,

hogy a környezet minőség javítására irányuló célok, meghatározásával elősegítse a fenntartható fejlődés megvalósítását. Ennek érdekében fogalmaztuk meg a fejlesztés célját, amely megítélésünk szerint minden, települést érintő fejlesztési programnak is átfogó, céljának kell lennie.

2.2. A program alapcélja

Az emberi élet minőségének javításában a környezet minősége feltételként jelentkezik, ezért a Környezetvédelmi Program alapcélja:

A környezet minőség javítása Mérk nagyközség önkormányzatának közigazgatási területén.

2.3. A program fő céljai

A környezet minőségének javításához egyszerre szükséges:

1. **A környezeti elemek állapotának megőrzése illetve javítása**
2. **A természeti erőforrások fenntartható valamint, az eltartható-képesség szerinti használatának biztosítása.**

Ezeknek a környezetminőség javítására vonatkozó céloknak a megvalósításához mind *horizontális* - azaz minden emberi tevékenységet, átfogó célokat -, mind *vertikális* – azaz egy-egy ágazathoz kapcsolható – célokat meg kell határozni.

2.3.1. A program horizontális céljai

- A környezeti tudatosság, környezeti nevelés és a társadalmi részvétel fejlesztése, amely elősegíti, hogy a programok megvalósításához elengedhetetlen kultúra kialakuljon.
- A környezet minőségének javítását elősegítő intézményrendszer fejlesztése.
- A környezet minőségének javításának kulcsszereplői között az együttműködés fejlesztése.

A horizontális célok a Program eszközszerének kialakítását határozzák meg, ezeknek az eszközszernek a fejlesztése alapvető feltételként jelentkezik bármilyen környezetminőséget javító vertikális cél megvalósításánál. Tehát az intézményrendszer, az együttműködés vagy a környezeti ismeretek és szemlélet fejlesztése nélkül nem lehet javulást elérni a vertikális célok tekintetében.

2.3.2. A program vertikális céljai

- Természeti területek állapotának javítása és területi kiterjedésük növelése.
- Tájrehabilitáció-ember által befolyásolt területek természetesebbé és egészségesebbé tétele.
- Egészséges, minél teljesebb értékű élelmiszer előállítás, feldolgozás elterjedésének elősegítése.
- Ökológiailag helyes, vízgyűjtő szemléletű vízgazdálkodás kialakításának elősegítése.

- A településszerkezet környezeti szempontú átalakítása.
- **A szennyvízgyűjtő és elvezető hálózat mielőbbi kialakítása.**
- **A keletkezett hulladékok mennyiségének csökkentése, az egyéni komposztálás elterjesztése, valamint a keletkezett hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítése.**
- Az energia felhasználás csökkentése és az energiahatékonyság növelése.
- A település belterületén jelentkező közúti közlekedéssel összefüggő környezeti terhelés csökkentése.
- Környezetbarát közlekedés (autóbuszos, vonat és kerékpáros közlekedés) részarányának növelése.
- A település zöldfelületek méretének növelése, minőségének javítása.
- A hagyományos építészeti stílusok és utcaképek megőrzése, vagy karakter megőrző fejlesztése.

3.0. A JELENLEGI KÖRNYEZETI ÁLLAPOT BEMUTATÁSA

3.1. A település földrajza, éghajlata

3.1.1. Földrajzi elhelyezkedés

Mérk nagyközség földrajzilag két eltérő arculatú tájegység a Nyírség és a Szatmári síkság határán helyezkedik el, hidrogeológiai szempontból viszont egyértelműen a Bereg-Szatmári süllyedék részét képezi. A Szatmári síkság a Tisza és mellékfolyói által feltöltött alacsonyabb térszínű alluviális síkság. Mérk nagyközséghez legközelebb a Kraszna folyó található. A Nyírség homokbuckás vidéke a Szatmári síkságnál 20-50 m-rel nagyobb átlagos tengerszintfeletti magassággal rendelkezik. A szélbarázdák, gannadák és maradékgerincek nagyon változatosá teszik a tájat. A homokbuckák magassága a 15-20 m-t is elérhetik. A folyószabályozásokig a Szatmári síkság egy lápos, mocsaras térszín volt. A lecsapolási munkálatok után a táj képe megváltozott, levágott folyókanyarulatok, vízlevezető csatornák tagolják a felszínt. A régi lápvidék maradványa az Ecsedi láp ma természetvédelmi terület, a lápra csak külön engedéllyel lehet belépni.

3.1.2. Földtani felépítés

A térség földtani felépítését nagymélységű szerkezet- és kőolajkutató fúrások, hévízkutak és egyéb víztermelő fúrt kutak földtani dokumentációiból ismerjük.

A medence aljzatot felépítő egyenetlen felületű paleozoós-mezozoós alaphegység nagy mélységben található, az erre települő medenceüledékek vastagsága így akár a több km vastagságot is elérheti, majd a peremek felé elvékonyodik.

A triász után a vizsgált terület hosszú időn át szárazulat lehetett, újabb süllyedés csupán az eocénben indult meg. Ez a folyamat a miocén végéig tartott, amikor is a tenger regressziója folytán a terület szárazulattá vált.

Újabb süllyedés már csak a pannonban indulhatott meg, ez a süllyedés azonban a törésekkel felszabadult területen más-más sebességgel zajlott le. Az alsó pannon tengeri mélyvízi agyagmárgáit a felső pannonban sekélytengeri homokok és agyagok váltják fel.

A pannon végén a regresszió teljesen befejeződött és a tengeri üledékképződést az egész területen az alluviális hordalék lerakódás váltotta fel. A felső pannon (pliocén) feké mélysége kb. 800 m terep alatt.

A levantei időkben a gyors süllyedés lelassult, minek következtében a lerakódott üledékek jórészt finomszeműek. Ez a kis áteresztőképességű összlet viszonylag nagy vastagsága miatt a pannon körü homokokat vízellátási szempontból nehezen hozzáférhetővé teszi.

Vállaj község területén a pleisztocén feké mélysége kb. 105 m (Juhászné Virág Margit nyomán). A pleisztocén rétegekről elmondható, hogy azok ritkán nyomozhatók nagyobb hosszban, gyakori a kiékelődés, a lencses település. A vízzáró rétegekre ugyanez jellemző. Ez alól kivétel a pannon feletti első kavicsréteg, amely nagyobb távolságban is összefügg.

Az alsó-pleisztocén üledékek elterjedése, a feké-, vagy fedőrétegektől való elkülönülése és közettani kifejlődése mindenütt határozott jelleget képvisel. A középső-pleisztocén rétegek lényegesen finomabb szemcséjűek és a medencebeli kifejlődésre jellemző hármastagozódásuk jól felismerhető. Megnyitása nem gazdaságos, mert az alig mélyebben elhelyezkedő és gazdag vízkészlettel rendelkező alsó pleisztocén szintek feltárása előnyösebb. A felső-pleisztocén összletek újra durvább szemcséjűek.

3.1.3. Éghajlat

Éghajlati szempontból Mérk térsége Magyarország legszélsőségesebb területéhez tartozik. A januári középhőmérséklet $-3, -4\text{ }^{\circ}\text{C}$, a júliusi középhőmérséklet $21-33\text{ }^{\circ}\text{C}$. Az éves közepes hőingás $23-24\text{ }^{\circ}\text{C}$. Az éves csapadék mennyisége $550-600\text{ mm}$ között változik. A hazai csapadék összegeket tekintve nem tartozik hazánk legszárazabb területei közé.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye éghajlata - északi fekvése miatt - hűvösebb, mint a belső-alföldi tájaké, szélviszonyait az általános légcirkuláció és a helyi tényezők határozzák meg, így a magyarországi jellemző ÉNy-i szélirányok a Nyírségben és a Felső-Tisza-vidéken ÉK-i irányra módosulnak. A jelenség oka hogy az ÉNy-i légtömegek egy része megkerüli a Kárpátok magasabb régióit, majd az Erdős-Kárpátok alacsonyabb területein át beáramlik a medence belsejébe, ezért a Nyírségben az ÉK-i szél aránya a legnagyobb ($=16.8\%$), de igen magas a DNy-i szél ($=13.7\%$) aránya is.

A "kárpáti szélkapu" és a csatornahatás következménye, hogy igen alacsony ($=22.2\%$) a szélcsendes napok aránya.

Mérk és térsége a mérsékelt hűvös és mérsékelt meleg éghajlati öv határán fekszik. A kistáj Ny-i és középső részein mérsékelt száraz, ÉK-en már a mérsékelt nedves típus határán van. Bár a párolgás éves mértéke alatta marad a csapadék éves összegének, még is az aszályra hajlamos területek, közé tartozik. A nyári hónapokban ugyanis, a legnagyobb potenciális párolgás értéke, akkor esik a legkevesebb csapadék. A párolgás és a csapadék különbözete mintegy $200-250\text{ mm}$. A nyári hónapokban ennyi nedvesség hiányzik a talajból, ezért nagyon gyakran alakul ki aszály.

3.1.4. Topográfia

A tájegység nagy folyóinak (Tisza, Szamos, Kraszna) meg-megismétlődő áradásai és hordalékterítései töltögették fel a Felső-Tisza-vidék (Szatmár-Beregi-síkság, és a Rétköz) síkságait. Borsy Zoltán szerint a Tisza, a Szamos és a kisebb folyók a würm utolsó szakaszától

(i.e. 25.000-20.000 alatt) kb. 7-8 méteres üledéket, halmoztak fel a Szatmár-Beregi-síkság felszínén. A folyók durvább hordalékanyaga a meder két oldalán, 1-3,5 méter magas, 2-3 km széles folyóhátak formájában épült fel (a Szamoshát, a beregi Tiszahát, továbbá a Krasznahát, a Túrhat stb.), melyek alkalmasak voltak földművelésre és a falvak létesítésére. A folyóhátak, néhány méterre kiemelkedő térszíne azért jelentett védelmet, mert a folyók árvizei - a szabályozások előtt - az egész ártéri síkságon szétterültek. A folyóhátak között kisebb-nagyobb mocsarak és lápok alakultak ki (Ecsedi-Láp, a Fehérgyarmat környéki lápok).

A Kraszna magyarországi vonalát követve időnként magas talajvizű alacsony-ártéri síkság jellegű hullámtér húzódik, melyet fiatal nyers öntéstalajok borítanak. Rajtuk sok a rét és a legelő, melyek itt többnyire nyáron át is zöldek maradnak. Mellettük láp és ligeterdők csoportjai foglalnak el tetemes területeket, főleg füzes, nyáras, alárendelten szil-köris-tölgy társulásokkal. Itt egyenlő arányban találunk lecsapolt és lecsapolatlan síkláp talajokat, lápos réti, réti öntés és réti talajokat. Ezekon is többségében szántóföldi művelés uralkodik, zöldell rétekkel-legelőkkel, az egykori láperdők és tőzeges síklápok maradványaival tagolva, főleg Nagyecsedtől DK-re, az egykori Ecsedi-láp helyén.

3.1.5. Meteorológiai viszonyok

Az uralkodó szélirány északi-északkeleti, de előfordul dél-nyugati és dél-keleti irány is. Az átlagos szélesség 2,5 - 3,0 m/s közötti.

Az évi napsütés összege 1960-1970 óra; a nyári év negyede 780-800 óra közötti, a téli év negyede kevéssel 170 óra alatti.

A hőmérséklet évi átlaga 9,6-9,7, a vegetációs időszaké 16,5-16,8 °C. Évente 184-186 napon keresztül (április 12-13 és október 14-15 között) a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. A fagyoktól mentes időtartam 176-179 nap (április 20-22 és október 15-16 között). Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 33,8 °C, a téli abszolút minimumok átlaga -18,0 és -18,5 °C között található.

A csapadék évi összege Mérk térségében 650-670 mm, - ettől Ny-ra csak 610-640 mm, K-re viszont eléri, sőt kevéssel meghaladja a 700 mm-t is. A legtöbb, egy nap alatt lehullott csapadék 111 mm volt, ezt Mérktől 30 km-re lévő Tyukod településen mérték. A hótakarós napok átlagos száma 50, az átlagos maximális hó vastagság 20-24 cm.

Az ariditási index Ny-on 1,10-1,15, a táj középső részein 1,05-1,08, K-ÉK-en 1,00 körüli. Ez az éghajlat a vízigényesebb, kevésbé hőigényes szántóföldi és kertészeti kultúrák számára kedvező.

3.2. Vízrajz

3.2.1. A terület bemutatása

A Felső-Tisza és mellékfolyói mentén gyakoriak voltak a folyóhátakat megszakító nyílások, az ún. fokok. A természetes vagy mesterséges fokokon kitörő víz a mélyebb fekvésű árterületekre ömlött, majd apadáskor ezeken az ereken a folyómederbe nagyrészt visszaáramlott. A fokok feudális kori ártérgazdálkodás alapjai voltak. A nagy folyószabályozási munkák a Felső-Tisza-vidéken a 18. században kezdődtek (néhány Tisza- és Szamos-kanyarulat átvágása, az Ecsedi-láp lecsapolására tett első kísérletek, kisebb gátak építése, stb.).

A Tisza, Szamos és a Kraszna mentén gyakoriak voltak a mederpartokat megszakító nyílások, a fokok. Az áradások során, a fokokon és a folyóhátak alacsonyabb részein csapott át a víz a mélyebb fekvésű területekre, az Ecsedi-lápra és a Szamosköz kisebb mocsaraiba. Az Ecsedi-

láp holocénban is süllyedő területét keletről a Szamoshát gátolja el. (Az ősi Ecsedi-láp a késő glaciálisban nagyobb kiterjedésű volt, keleti határát a Nagy-Éger folyóhátja képezte). A kb. 350-400 km²-nyi lápot nyílt vizek (Ecsedi-, Ököri- és Tyukodi tó), hatalmas nádasok és ingoványos láprétek alkották. Az itt élő nép a mocsár- és lápvidéket Rétnek, a peremterületét Rétoldalnak nevezte. A láp térbeli növekedéséhez az antropogén hatások is hozzájárultak. Az Ecsedi-láp lecsapolása a 18.században kezdődött és nagy szünetekkel másfél évszázadon át folytatódott. Az 1885-től 1900-ig tartó munkálatok a Kraszna szabályozásával megoldották a láp felé áramló külvizek levezetését, a csapadék- és belvizek Szamosba és a Krasznaába történő levezetését valamint a folyók árvizeinek megszüntetését védőgátak építésével.

3.2.2. Felszíni vizek

A Kraszna, az Ecsedi-láp egykori táplálója, a Meszes-hegységben ered. Vízyűjtő területe 1974 km². A kis- és közepes vízhozama 100-szor, illetve 26-szor kisebb, mint a Szamosé, azonban az árvizek alkalmával az eltérés csak 12-szeres. A folyó a szabályozások előtt a Szamosba ömlött, ma a Tiszába torkollik. Hossza 193 km, ennek 1/4-e (46 km) jut Magyarország területére.

A Szamos és a Kraszna közötti Ecsedi-láp csapoló rendszerének fontosabb tagjai: Keleti-csatorna, Lápi-csatorna és az Északi-csatorna. Mérsékelt száraz terület minimális vízhiánnyal.

$$L_f=3 \text{ l/s.km}^2; \quad L_t=15\%; \quad V_h=20 \text{ mm/év.}$$

Vízjárás adatok csak a nagyobb folyókról vannak, a csatornák vízállását mesterségesen irányítják.

1.sz. táblázat

Vízfolyás:	Vízmerce:	LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
		cm:		m ³ /s		
Tisza	Tiszabecs	-213	680	40	190	3360
Tisza	Vásárosnamény	-224	912	72	330	3770
Szamos	Csenger	-110	902	30	120	1350
Túr	Sonkád	-84	489	0,7	4	180
Kraszna	Ágerdömajor	-26	651	0,15	2	280

A Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség az országos törzshálózati és regionális mintavételi pontokon végez vízvizsgálatokat. A vízvizsgálatok eredményei alapján az MSZ 12749:1993 szabványban előírtak szerinti minősítik a vízfolyásokat. A Felső-Tisza vízgyűjtőjén, a Tisza és fontosabb mellékfolyói - így a Krasznaé is - vízminőségi állapotát jellemző paramétercsoportok 2001-ben a következőképpen minősíthetők.

2.sz.táblázat

Mintavételi hely	Oxigén-háztartás	Tápanyag-háztartás	Mikrobiológiai paraméterek	Szerves- és szervesetlen mikro szennyezők	Egyéb paraméterek
Tisza <i>Tiszabecs</i>	III.	III.	V.	III.	IV.
Tisza <i>Aranyosapáti</i>	III.	III.	V.	III.	IV.
Tisza <i>Záhony</i>	III.	III.	IV.	III.	IV.
Tisza <i>Balsa</i>	III.	III.	IV.	IV.	IV.
Túr <i>Kishódos</i>	III.	II.	III.	V.	IV.
Szamos <i>Csenger</i>	III.	IV.	IV.	IV.	IV.
Szamos <i>Tunyogmatolcs</i>	III.	IV.	V.	IV.	IV.
Kraszna <i>Mérk térségében</i>	IV.	V.	IV.	IV.	IV.

A táblázat alapján megállapítható, hogy 2001-ben a Kraszna, Mérk térségében oxigénháztartás szempontjából a szennyezett, tápanyagháztartás szempontjából az erősen szennyezett csoportba tartozott. A folyó szennyezése elsősorban külföldről származik.

A nagyvizek időpontja a kora nyár, míg a kisvizeké az őszi és a téli.

A Szamos-Kraszna közt tervezett tározó hatástanulmányban (2010.) legfontosabb megállapítások között szerepel, hogy a Kraszna vízminőségi jellemzői még mindig az V. kifejezetten rossz kategóriába tartoznak.

3.3. Hidrogeológiai jellemzés

3.3.1. Általános adatok

Víznyerési szempontból a legidősebb paleozoós és triász rétegeknek nincs gyakorlati jelentőségük. Bár a triász mészkövek egy része valószínűleg karsztosodott és nyomás alatti vizet tartalmaz, amelyet át tud adni a miocén tufákba, kitermelése még nem gazdaságos, mert a miocén rétegek vízvezető képessége gyenge és csak nagyon mérsékelt után pótlódásra számíthatunk. Magából a triász karsztból való víztermelés a nagy mélység miatt nem gazdaságos.

A foltokban található eocén és oligocén képződmények vízzáróak. A miocén összletnek azonban a triászból átszivárgó víz mellett a magasabb szinteken saját készlete is van, de kitermelését ebben az esetben is valószínűleg gazdaságtalanná teszi az utánpótlódás hiánya. Az előzőek alapján a felszín alatti vízbeszerzés szempontjából tehát a pliocén-pleisztocén korú törmelékeny víztárolók jöhetnek számításba.

A kb. 1300 m felemelkedésű alsó-pliocén víztartó képződmények vize a magas hőmérséklet, só- és gáztartalom miatt ivóvízként nem használható, alkalmas viszont a felmerülő hévízigények kielégítésére.

Az ivó-, ipari- és mezőgazdasági célú vízkivételek a hideg édesvizet tároló 180-190 m felemelkedésű pleisztocén alluviális összletből, valamint a vízműkutak által 250-320 m között szűrőzött leválasztó rétegekből, történik.

A pleisztocén réteg összlet egy olyan többszintes rétegzett víztároló, amelyben a vízvezető rétegeket nagyságrendekkel kisebb áteresztőképességű képződmények választják el egymástól. A vízvezető szintekben a víz horizontális áramlása a vízszintes

irányú vízvezető képességtől, míg az azokat elválasztó semipermeabilis rétegekben a vertikális áramlás, pedig az átszivárgási tényezőtől függ. A kis átteresztő képességű semipermeabilis rétegek közvetítésével függőleges átszivárgás révén tehát az egész rendszer részt vesz a vízszállításban. A jó kifejlődésű vízvezető rétegek egymással, s a talajvizet tároló rétegekkel tehát igen szoros hidraulikai kapcsolatban állnak.

Függőlegesen nyitott rendszerről lévén szó a geológiai képződményekben tárolt vizeken kívül: tehát felülről történő után pótlódással számolhatunk, ami azt jelenti, hogy a növekvő vízigények kellő biztonsággal kielégíthetők. Az utánpótlódás a hegységkeret felől történhet, ahol a vízvezető rétegek a felszín közelébe emelkednek, másik nagy beszivárgási terület a nyírség központi része.

Mérk térségében a feltételezett vízmozgás iránya DK-ÉNY-i. A rendszer nyitottsága miatt azonban jelentékeny agyag rétegek hiányában a felszíni eredetű szennyeződéseknek a közműves rétegekig a talajvíz közvetítésével való lejutása csupán csak idő kérdése lehet. Ezt erősen befolyásolja a vízkitermelés nagyságának alakulása a területen.

Ami az egyes rétegek vízföldtani paramétereit illeti megállapítható, hogy különösen az alsópleisztocén rétegvíztartó képződményeket sok helyen igen jó vízvezető képességű kavics, kavicsos-, murvás homok és homokos kavicsrétegek alkotják, melyek vízszintes irányú transzmisszibilitása 2000-3000 m³/d-t is elérheti.

A középső-, illetve felső-pleisztocén réteg összlet vízáadó rétegei gyengébb kifejlődésűek, kedvezőtlenebb vízföldtani paraméterekkel bírnak, alkalmasak viszont más kisebb ipari és mezőgazdasági jellegű vízigények kielégítésére.

A Mérk-Vállaj Közös Vízműről Vállaj 90 m³/d vízigénye kerül kielégítésre, de a két településen csúcsban 510 m³/d vízigény is jelentkezhethet. A vízbázis kapacitása 1.000 m³/d. A település térsége a felszálló vízmozgás területéhez tartozik. A talajvíz átlagos szintje 1-3 m között változik, de a Kraszna mentén a folyó vízállásától függően ennél eltérő értékeket is tapasztalhatunk. A tavaszi áradás idején a folyó "táplálja" a talajvizet, ilyenkor a szokásosnál magasabb a talajvízszint, az év más időszakában a folyó alacsony vízállása miatti leszívó hatás következtében alacsonyabb talajvízszint értékeket tapasztalhatunk. A talajvíz áramlása a Kraszna folyó elhelyezkedésének megfelelően kelet-északkelet felé tart. A vízműutak pliocén korú rétegeket szűrőznek.

3.3.2. Felszín alatti-vizek vízminőségi állapota

A talajvíz átlag 2-4 m között található, de a medreket kísérő folyóhátak alatt 4 m alá süllyed. Az Ecsedi-láp helyén, pedig a 2 m-t sem éri el. Általánosságban elmondható, hogy a pleisztocén összleten belül a felszíni eredetű szennyeződéseknek legjobban kitett talajvíz magas vastartalmú (8-10 mg/l). Ugyancsak magas ezekben a vizekben az ammónium-, nitrát-, nitrit-ion mennyisége, sok helyen szulfátosak, magas sótartalmúak és bakteriológiailag is erősen kifogásolhatóak.

A talajvíz mennyisége a Túr és a Tisza között 3-5 l/s.km², míg a Kraszna és a Szamos között jelentéktelen. Kémiai jellege a Szamos torkolatától D-re, valamint Kölcse - Csenger - Tyukod között nátrium-, máshol kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. A Szamos és az Ecsedi-láp között a keménység eléri a 45 -ot is, míg máshol 25 nk° alatt van. A szulfáttartalom a Keleti-főcsatorna mentén és a Tisza - Túr-főcsatorna között a 60 mg/l felett, máshol az alatt van.

A rétegvíz mennyisége 1-1,5 l/s.km² közötti. Az artézi kutak mélysége ritkán haladja meg a 100 m-t, de sokszor ebből a mélységből is tekintélyes vízhozamokat nyernek. A rétegvizek

jellegüket tekintve kalcium-, magnézium-, helyenként alkálihidrogén-karbonátosak. 13-22 °C hőmérsékletűek, összes sótartalmuk, pedig 400-500 mg/l. A vízműről szolgáltatott ivóvíz minősége ammónium, vas, mangán tekintetében haladja meg a jogszabályban előírt határértékeket.

Mérek nagyközség a 27/2004.(XII.25.) KvVM rendelet melléklete alapján érzékeny kategóriába tartozik.

3.4. Vízellátás, szennyvíz- és csapadékvíz elhelyezés

3.4.1. Vízellátás

A település vízellátását üzemeltető szervezetként a KRISTÁLYVÍZ Víziközmű Szolgáltató Nonprofit Kft. (Mátészalka, Kocsordi út 2.) végzi.

Vízbeszerzés a Mérek-Vállaj közös vízműről történik. Az éves szolgáltatott ivóvíz mennyiség megbontása (2010. évi adat):

- közületi 17.867 m³
- lakossági 46.210 m³

A Mérek-Vállaj Közös Vízmű kútjainak főbb paraméterei:

- 1. sz. vízműkút:

Kataszteri száma: B-14 Fúrás éve: 1976. Talpmélység: 320,0 m
Koordinátája: X = 275320, Y = 899950, Z = 121,558 mBf
Létesítéskori nyugalmi vízszint: - 6,7 m

- 2. sz. vízműkút:

Kataszteri száma: B-68 . Fúrás éve: 1980. Talpmélység: 324,0 m.
Koordinátája: X = 275400, Y = 899900, Z = 121,627 mBf
Létesítéskori nyugalmi vízszint: - 6,7 m

- 3. sz. vízműkút:

Kataszteri száma: B-69, Fúrás éve: 2003. Talpmélység: 318,0 m.
Koordinátája: X = 275196, Y = 899934, Z = 122,41 mBf
Létesítéskori nyugalmi vízszint: - 13,52 m

3.4.2. Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás

A község nem rendelkezik sem szennyvíztisztító teleppel, sem kiépített szennyvízesatorna-hálózattal. A keletkezett szennyvizek telkenként kerülnek összegyűjtésre egyedi gyűjtőaknáknak majd tengelyen kerülnek elszállításra. A településről elszállított éves TFH mennyisége az alábbi 3. számú táblázat szerint alakul.

3. számú táblázat: TFH mennyiségek

Év	Mennyiség [m ³]
2008	617

2009	597
2010	577

Az elszállítást a Kristályvíz Kft. végzi szerződés keretében. Az elszállított folyékony hulladék Porcsalmai tisztító telepre kerül kezelésre.

A Megyei Szennyvíz elhelyezési Program szerint Mérk település Vállaj és Tiborszállás településekkel egy agglomerációt alkot. A község szennyvízcsatorna-hálózat tervei, vízjogi létesítési engedéllyel rendelkeznek, azonban forráshiány miatt eddig nem tudtak megvalósulni. A terveket az UVATERV AQUA Construct Zrt. készítette a korábbi tervek felülvizsgálatával. A tervezett szennyvíztisztító telep helye Mérk, külterületén a 085/31. hrsz-on kerülne megvalósításra 600m³/d kapacitással a tisztított szennyvíz befogadója pedig a Kraszna folyó lesz.

A kapacitás számítások szerint a településről 260 m³/d mennyiségű szennyvíz fog keletkezni. Ez éves viszonylatban 94.900 m³ (tonna) ami szemben a jelenlegi 577 tonnával meglehetősen alacsony a beszállított TFH mennyisége.

Természetesen a 260 m³ napi vízmennyiség 90 liter/d-os felhasználás 2405 fő esetén várható. Ha megnézzük a kistelepülések napi gyakorlati átlagát, akkor 40 liter/fővel számolhatunk, ami Mérk esetében a jelenlegi lakos számmal 2118 fő valamint 90% rákötés esetén 76,25 m³/d adódik, ami egy évre vetítve **27.830 tonna**. Így jelenleg a településen keletkezett szennyvizek mintegy 2,5%-a kerül elszállításra kezelésre.

3.4.3. Csapadékvíz elvezetés, elhelyezés

A településen nyílt és zárt rendszerű csapadékvíz-elvezető hálózat valósult meg, mely szakaszerű karbantartás mellett képes a területre hulló csapadék elvezetésére. A zárt csatornák összes hossza 1.200 fm, a burkolt nyílt elvezető árkok 4.750 fm, és a földmedrű csatornák hossza 19.050 fm. A csapadékvizek részben elszikkasztásra részben, pedig belvízelvezető csatornákon keresztül a Krasznába jutnak.

A főbb belvízelvezető csatornák az alábbiak:

- Károlyi főfolyás
- Keselyű csatorna
- Bódvaj patak

1. kép: Károlyi Főfolyás

A településen lefolyástalan területként a Táncsics, Alkotmány és a Somogyi utcák kereszteződése jelölhető meg. Csapadékos időjárás esetén belvíz a Széchenyi utca - Wesselényi köz, sarkán jelenhet meg, ahol pangó vizekkel, tartósan csapadékos időben esetenként pince elöntésekkel számolhatunk.

3.4.4. Tilalmi terület

A település közigazgatási területén lévő csatornáknál – a Felső-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság, és a Krasznabalparti Vízgazdálkodási Társulat kezelésében lévő csatornák partja mentén az állami tulajdonban lévő területet, illetve ha az, kisebb, mint 3 méter, akkor a parttól számított 3 méter, kezelési sávot szabadon kell hagyni. A karbantató gépek közeledésének biztosítása céljából, a 46/1999-es számú Kormányrendelet 2.§-ának 3. pontjának c) alpontjában foglaltaknak megfelelően, – melyen legelő művelés folytatható, azon épületet, kerítést, egyéb létesítményt építeni, fát ültetni nem lehet.

3.4.5. Vízhatszósítás

A nagyközség területén öntözéses gazdálkodást nem folytatnak.

3.4.6. Belvízbetörés

A nagyközségbe külterületről történő belvízbetörésre nem kell számítani. A település rendelkezik Belvíz kárelhárítási tervvel.

3.5. Levegőtisztaság-védelem

3.5.1. Besorolás, pontforrások

Mérek nagyközség területe a 4/2002.(X.7.) KVvM alapján a település területét a 10. légszennyezettségű zónába sorolta. Ez alapján a kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-dioxid és benzol vonatkozásában, valamint PM10 Arzén (As), PM10 Kadmium (Cd) PM10 Nikkel (Ni) PM10 Ólom

(Pb) esetében „F”, szilárd (PM10) vonatkozásában „E”, PM10benz(a)piren (BaP) vonatkozásában „D”, talajközeli ózon tekintetében „O-I” zónacsoportba tartozik.

A település területén és közigazgatási határain belül kevés számú **ipari tevékenység zajlik, bejelentett pontforrás jelenleg 2 telephelyen van, összesen 3 darab.**

4. számú táblázat: TFH mennyiségek

Üzemeltető	Telephely neve	Telephely címe
Kurucz És Társa Termelő És Forgalmazó Kft.	Szárítóüzem	4352 Mérk Makarenkó u.1.
Mérki Hús Bt	Húsfeldolozó üzem	4352 Mérk Makarenkó u. 1

Forrás: OKIR

3.5.2. Levegőminőség, háttérszennyezettség

Megyénk az ország kevésbé szennyezett területei, közé tartozik, ami egyrészt az alacsonyabb életszínvonal és iparosodottság, másrészt néhány, főként ipari eredetű légszennyező forrás megszűnésének következménye. Lakossági eredetű szennyezés csökkenést eredményezett a gázprogram, a széntüzelésről a gáztüzelésre történő áttérés. Ez elsősorban a kéndioxid terhelést csökkentette.

Növekedés mutatkozik azonban a nitrogénoxid kibocsátásban, ami elsősorban a közlekedésből - a meg növekedett gépkocsiállomány miatt - származik. A megye levegőminőségét aszályos időben szálló nagy mennyiségű por kedvezőtlen irányban befolyásolja, a szálló por értéke gyakran megközelíti, vagy meghaladja a határértéket.

A légszennyezés időben és térben csak esetleg fordul elő a szennyező anyag nem veszélyes, a szennyezés kicsi, elsősorban közlekedési eredetű.

A közlekedésből származó (gépjárművek emissziója) szennyeződések mellett fontos problémát jelent a gépjárművek által felvert por és ennek hatásai, a településen közepes az átmenő forgalom. A települést Vállaj és Fábriánháza településsel közvetlenül a 4918. számú út, Tiborszállással a 49138. számú út köti össze.

A településen időszakosan megjelenő pollen illetve parlagfű okozhat az időjárástól függően a lakosság körében kisebb allergiás panaszokat. Az önkormányzat minden évben tavasszal helyi parlagfű irtási akciókat szervez, egyúttal felhívják a tulajdonosok figyelmét a magánterületek tisztántartására.

A nagyközség területén és környékén kevés számú ipari tevékenység található. A település gázközművel ellátott az ingatlanok 62% gázbekötéssel rendelkezik, a közintézmények energiaellátása is gázzal történik, azonban a háztartások fűtésére használnak még szilárd tüzelőanyagot. A lakások fűtéséből és a közlekedésből származó légszennyezés nem jelentős.

3.6. Hulladékkezelés

3.6.1. Kommunális hulladékkezelés

Gyűjtés, Szállítás

Települési szilárd hulladék elszállítás hetente egyszer történik. A begyűjtést és elszállítást a Nyír-Flop Kft. végzi, a hulladék a Nagyecsed Regionális lerakóba kerül. A településen egységes gyűjtőedényzet (120 literes szabványos) már 4 éve rendszeresített az önkormányzat,

a kommunális hulladékokat ebbe gyűjtik a lakosok összesen 750 db került kiadásra ebből 670 db-ot ürít heti szinten a vállalkozó.

A szelektív hulladékot havonta egy alkalommal a vállalkozó által biztosított műanyagzsákokba gyűjtik, csak két frakciót (műanyag és papír). Közterületi hulladékgyűjtés nincs, a főtéri buszmegállóban került elhelyezésre egy kültéri hulladékgyűjtő amit a vállalkozó ürít.

A településen az önkormányzat képviselő-testületének **8/2010.(XII.29.) önkormányzati rendelete** alapján szabályozott a település szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatás.

Néhány éve lomtalanítási akciókat is szerveznek a településen két esetben évente.

A korábbi felmérések adatai alapján 2002. évben még 46 m³ kommunális hulladék (50 tonnával vettük figyelembe) került elszállításra.

5. számú táblázat: Összes hulladék mennyiségi alakulása az elmúlt években

Év	Mennyiség [tonna]
2007.	127,990
2008.	358,550
2009.	312,580
2010.	348,290*

Forrás: Települési hulladékgazdálkodási terv

Az adatokat a vállalkozótól kértük az önkormányzaton keresztül, mint látható az utóbbi években jelentősen megnőtt a településről kiszállított hulladék mennyisége.

A lakossági állattartás során elhullott állatok a Nagyecsed településen üzemelő Dr. Drabik féle telepre kerülnek, ahonnan az ATEV szállítja el. A keletkező állati hulla mennyiségére pontos adat most nem áll rendelkezésünkre.

Illegális hulladéklerakások a település belterületén nincsenek. Korábban a felhagyott lerakó környezetébe találtunk most ilyen nem fordult elő.

A településen korábban üzemelő Mérki települési hulladéklerakó amely nincs körbekerítve, műszaki védelemmel nem rendelkezik, nem megoldott, erdővel körülhatárolt terület. A szükséges védőtávolsággal rendelkezik, korábban a hulladék tömörítését és takarását rendszeresen végezték. A lerakót (233-12/2004.) számú határozat szerint 2009. január 1-én bezárták. A településről a hulladék a Nagyecsed regionális lerakóba kerül megsemmisítésre.

A Mérki Önkormányzat képviselő-testületi **határozata alapján a 26/2011.(III.29.)** Észak-Alföldi Környezetgazdálkodási Kft-hez, kerültek át, mely szervezet a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szilárdhulladék-gazdálkodási Társulás tulajdonában áll.

Közel 100 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei település együtt pályázatot nyújtott be a felhagyott lerakók rekultivációjára, így ezt megyei feladatként közeljövőben megoldásra kerül, tervezője Geohidroterv Kft.

Addig is felügyeletet biztosítanak, és szabálysértési eljárást kezdeményeznek az illegális szemétlerakás visszaszorítására.

Az eddig beszállított hulladék mennyisége becsült adatok alapján 50.000 m³. A lerakó felülvizsgálati határozat alapján rekultivációra vár, amely központ megyei program alapján várhatóan 2013-ig megvalósul.

3.6.2. Korábbi jelenleg felhagyott hulladéklerakó

A lerakó, amely megfelelő műszaki védelemmel, kerítéssel nem rendelkezik a 1058./1992. számú terület felhasználási engedély alapján üzemelt, őrzése nem megoldott a terület erdővel körülhatárolt, a szükséges védőtávolsággal rendelkezik a hulladék tömörítését és takarását havonta egyszer, végzik.

Kommunális folyékony hulladékkezelés

A község nem rendelkezik sem szennyvíztisztító teleppel, sem kiépített szennyvízcsatorna-hálózattal. A keletkezett szennyvizek telkenként kerülnek összegyűjtésre egyedi gyűjtőaknában, majd tengelyen kerül elszállításra a Porcsalmi szennyvíztisztító telepre. Az elszállítást a Kristályvíz Kft. végzi szerződés keretében, éves elszállított szennyvíz mennyisége ~600 m³. (részletesen 3.4.2. fejezetben)

Kommunális szelektív hulladékgyűjtés

A településen két éve működik lakossági szelektív hulladékgyűjtés több frakciót, gyűjtenek szelektíven (papír, műanyag, zöld hulladék csak 2010.évtől) a begyűjtött mennyiségi adatokat a szolgáltatótól kaptuk az önkormányzat segítségével.

6. számú táblázat: Szelektíven gyűjtött mennyiségek

Év	Mennyiségek [kg]					Összes	
	Hulladékok fajtái	Papír (EWC 200101)	Műanyag (EWC 200101)	Zöld hulladékok (EWC 200201)	Háztartási lom (EWC 200307)		Egyéb települési (EWC 200301)
2009		1,228	1,018	-	2,000	310,79	312,580
2010		0,940	1,614	34,690	6,500	304,546	348,290

Forrás: Települési hulladékgazdálkodási terv

Mint látható az elmúlt évek adataiból a papír mennyisége több mint 25%-al csökkent a műanyagok mennyisége 60%-al növekedett a 2010. évtől a zöld hulladékok szelektív gyűjtése is megvalósult. Az évente megrendezésre kerülő lomtalanítási akciók sikeresek voltak az így begyűjtött hulladék mennyisége jelentősen növekedett. A szelektív hulladékgyűjtés bevezetésével az egyéb települési hulladék frakció kismértékben csökkent.

3.6.3. Ipari hulladékkezelés

A település területén található ipari üzemek (3db) saját maguk oldják meg szelektív hulladékuk elhelyezését.

7. számú táblázat: Szelektíven gyűjtött ipari mennyiségek

2010. évben	Mennyiségek [kg]			Átvevők
	papír	műanyag	Takarmány hulladék	
Mérki Hús Bt. (sertéstartás)	40	41,5	-	MEH (Dobas Kft. Mátészalka)
Flekni kft. (nyúltartás)	520	-	-	Nyír-flopp Kft. Havonta begyűjti.
Kurucz és Tsa Kft. (takarmányszárítás)	-	-	218000	Vadásztársaság kapja meg takarmányra

Összesen	560	41,5	218000	218601,5
----------	-----	------	--------	----------

Forrás: Települési hulladékgazdálkodási terv

3.6.2. Veszélyes hulladékkezelés

A települési szelektív hulladékkezelés keretében nincs külön veszélyes hulladék begyűjtés, ezért a lakosságtól kis mennyiségű veszélyes hulladék (szárazelemek, festékes-göngyölegek, tintapatronok, stb) kerülhet a központ rendszerbe.

Az önkormányzati felelőségi körbe tartozó intézményi veszélyes hulladékok:(orvosi rendelőből) keletkezett mennyisége **0,14 t/év**, melyet a Septiker Kft. szállít el.

3.7. A településen végzett tevékenységek

3.7.1. Állattartás

3.7.1.1. Lakossági állattartás

A nagyközségben az állattartással foglalkozók száma folyamatosan csökken. Általában baromfi és sertéstartás dominál, a szarvasmarhatartás szinte a nullára esett vissza az elmúlt években. Az elhullott állatok a Nagyecséd településen üzemelő Dr. Drabik féle telepre kerülnek, ahonnan az ATEV szállítja el. **A lakossági állattartás jelenleg helyi rendeletben nem szabályozott.**

3.7.1.2. Üzemi állattartás

A területen a Flekni Kft által üzemeltetett nyúltenyésztő telep működik, melyek fontosabb adatai az alábbiak:

- Flekni Kft. (Mérk, Makarenkó u. 1.)

- tevékenység: nyúltenyésztés
- 10 fő összes alkalmazott:

8. számú táblázat: Termelési adatok

Állományok megoszlása	2004. év	2010.év
anyanyúl	3.000 db,	7.500 db
szopós	20. 000 db,	39. 200 db
hízó	-	50.680 db

Forrás: Települési hulladékgazdálkodási terv

2. kép Flekni Kft.

- Mérki -Hús Bt. (Mérk, Béke u. 81.)

- tevékenység: sertésvágóhíd
- veszélyes hulladék elszállítás: ATEV, 2 alkalom/hét
- szennyvízkezelés: előtisztítás után Nyír-Flop Kft. tengelyen elszállítja a Bátor Trade-Kft. Nyírbátori telephelyére szerződés alapján.
- bejelentett 1 db pontforrással rendelkezik.

9. számú táblázat: Termelési adatok

Üzemi adatok	2004. év	2010.év
Bevitt alapanyag (sertés) mennyisége:	280,180 kg/ év	188,870 kg/ év
Üzemi létszám	24 fő fizikai, 5 fő szellemi	17 fő fizikai 5 fő szellemi

Forrás: Települési hulladékgazdálkodási terv

3. kép Mérki -Hús Bt.

- Kurucz és Társa Kft. (Mérk, Makarenkó u. 1.)

- tevékenység: takarmányszárítás, terményforgalmazás (kalászos és szemestakarmányok)
- bejelentett 2 db pontforrással rendelkezik

10. számú táblázat: Termelési adatok

Üzemi adatok	2004. év	2010.év
forgalmazott mennyiség	27.750 tonna	18.517 db
Szárító éves üzemórája	1.364 óra	1 200 óra

Forrás: Települési hulladékgazdálkodási terv

4.kép: Kurucz és Társa Kft.

3.7.2. Mezőgazdasági üzemek

Jelenleg a településen jelentősebb mezőgazdasági üzem nem működik. A lakosság főleg saját felhasználásra termel kis mennyiségű kalászos, illetve folytat gyümölcsstermesztést.

1. MÉRKI-KÚT KFT. (4351 Mérk, Béke u. 81.) Mérk, Béke u. 81. szám alatti (557/3 hrsz.) közforgalmú üzemanyagtöltő állomása. Forgalma minimális csak helyi igények kielégítésére korlátozódik, valamint a mezőgazdasági gépek feltöltésére.

2.Malom Ker Kft. (Mérk, József A. 8.) Több éve üzemen kívül van

- tevékenység: tápkeverés, forgalmazás
- éves elállított mennyiség: 170 t
- daráló teljesítménye: 35 kW
- porleválasztó: ciklon 3 kW -os motorral üzemel

5.kép Malom Ker Kft

3.Flekni Kft. (Mérk, Makarenkó u. 1.)

- tevékenység: cipőfelsőrész készítés *jelenleg üzemem kívül*

A további üzemek szolgáltatói tevékenységet folytatnak (ruházati, élelmiszer, egészségügy, stb).

3.7.1.Mezőgazdasági tevékenységek

3.7.1.1. Növénytermesztés

Jelenleg a településen jelentősebb növénytermesztő mezőgazdasági üzem nem működik. A lakosság főleg saját felhasználásra termel kis mennyiségű kalászos, illetve folytat gyümölcsstermesztést.

3.7.1.3. Erdőgazdaság

A település lakosai a privatizáció után jutottak jelentősebb erdőterületekhez, illetve pályázat útján telepítettek erdőt. A terület erdőtársulásait elsősorban akác jellemzi, emellett jelentős területet borítanak nemesnyárok valamint egyéb lágylombúak, mint éger, fűz.

3.7.1.3. Halászat

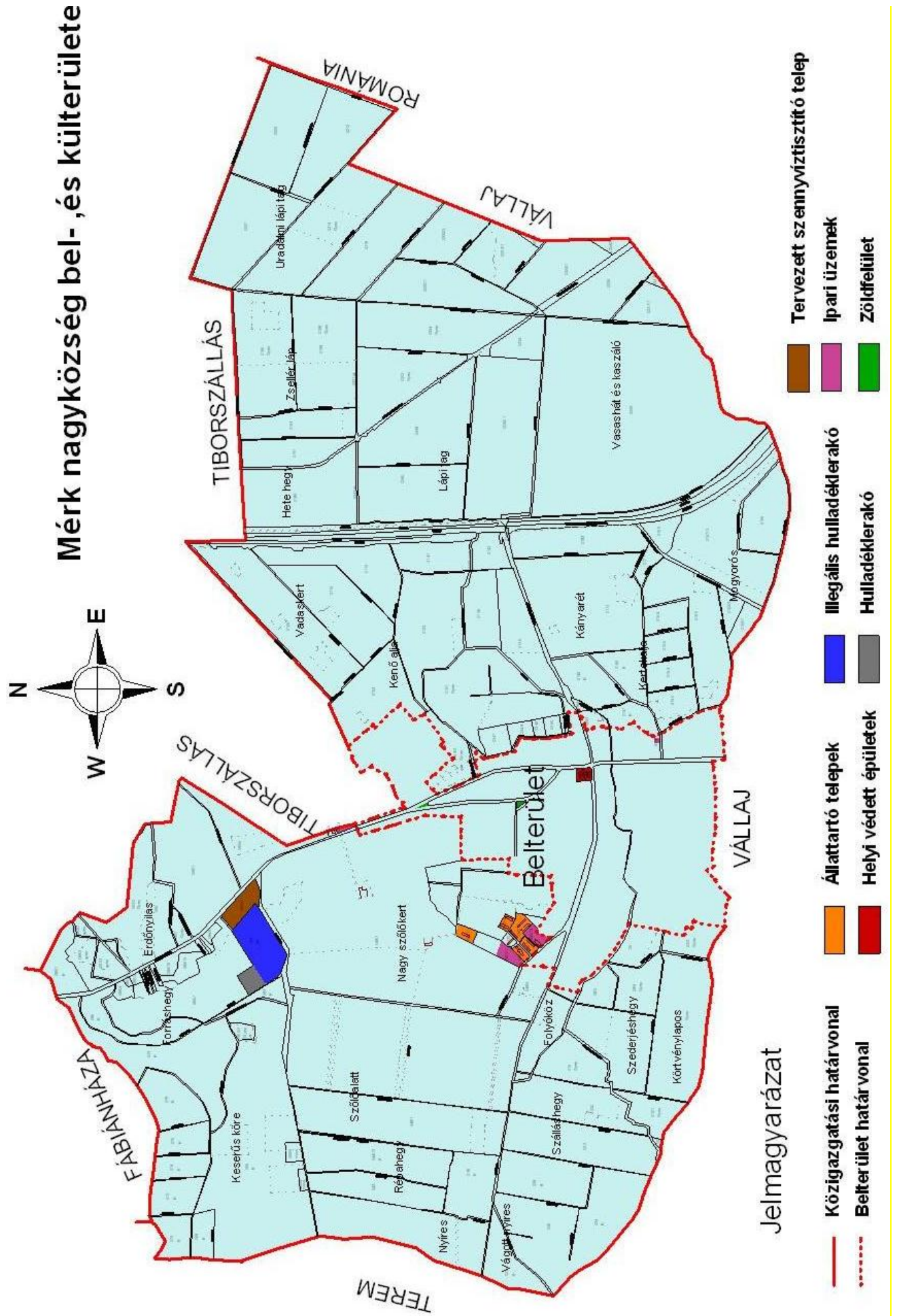
Halászati tevékenységet a település területén nem folytatnak.

3.7.1.4. Idegenforgalom

Gazdag ökológiai adottságok (ártéri erdők, horgászati lehetőségek, közeli védett területek). A Bátorligeti ősláp, a Bátorligeti legelő, a Fényi erdő és az Ecsedi láp ritka növények és állatok élethelye.

Helyi védelem alatt áll a Római Katolikus templom, valamint a Református templom.

3.8. Zaj- és rezgésvédelem

3.8.1. Zajforrások

A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a település területén üzemi zajforrással nem kell számolni.

Közlekedési zajforrásként a 4918. számú forgalmi út átmenő forgalma tekinthető. Ez az útvonal jelenleg átszeli a települést ez tekinthető a város főutcájának. Ez az út bonyolítja le a Vállaj közúti személyforgalmi határátkelő forgalmát, illetve ez köti össze Mérket Fábiánházán keresztül Mátészalkával. A Vállajon és Mérken a határátkelőhely megnyitásához fűzött nagyreményű gazdasági számítások eddig, nem igazolódtak, a várt fellendülés nem következett be, a térségből Romániába tartók döntő hányada továbbra is Csengersimánál lépi át a határt. Átmenő tehergépjármű forgalom a lakossági kielégítéseket szolgálja, zajkibocsátása az alacsony forgalomszám miatt nem jelentős, elviselhető.

Az átmenő forgalom viszont az útpálya kialakítása miatt amennyiben a kötelező sebesség határt nem tartják be a gépjárművezetők gyorsan haladnak, ezért jelentős port vernek fel a járművek, valamint a zajkibocsátásuk is megnő.

Az elmúlt években a teljes 4918. számú főút települést érintő útszakasza felújításra került (új kopóréteget kapott).

3.9. Közlekedés

Megközelíthetőség

Mérk nagyközség Mátészalkától 25 km-re, Nyíregyházától mintegy 80 km- re fekszik. Közúton a 471-es főútról Mátészalkánál D- re fordulva Vállaj irányába, a 4918 sz. alsórendű úton érhető el, amely Vállajnál folytatódik a Román határon túl Csanáros-Nagykároly felé.

Elérhetőség

A településre a Szabolcs Volán indít menetrendszerű buszjáratokat a Nyírbátori autóbusz állomásról hétköznap naponta 3 pár járat, közlekedik, szombaton 1 pár, vasárnap, nem közlekedik. A Mátészalkai autóbusz állomásról hétköznap naponta 9 pár járat, közlekedik, szombaton 5 pár, vasárnap, 3 pár közlekedik, időszakosan és évszakosan változó utasforgalom mellett. Az említett buszjáratok mellett az utóbbi időben (elmúlt 1 év) a Hajdú Volán is indított járatokat a térségben hétköznap napi egy alkalommal érkeznek a nagyközség központjában.

Legközelebbi vasútállomás Tiborszálláson található.

A településen áthaladó napi gépkocsiforgalom alacsony számúnak nevezhető figyelembe véve a Vállajtól néhány kilométerre nyitott határátkelő helyett.

A gépjárművek 4918 számú forgalmi út adatai alapján csökkenés prognosztizálható. a kerékpáros forgalom viszont növekszik.

11. számú táblázat: Forgalmi adatok

Közlekedő aránya	egységek	2004 (db)	2009 (db)	Értékelés
Közlekedő egység /nap		1771	1436	csökkenés
Személygépkocsi/nap		859	666	csökkenés
Összes tehergépkocsi/ nap		341	176	csökkenés
kerékpár/nap		31	136	növekedés

forrás: közút.hu

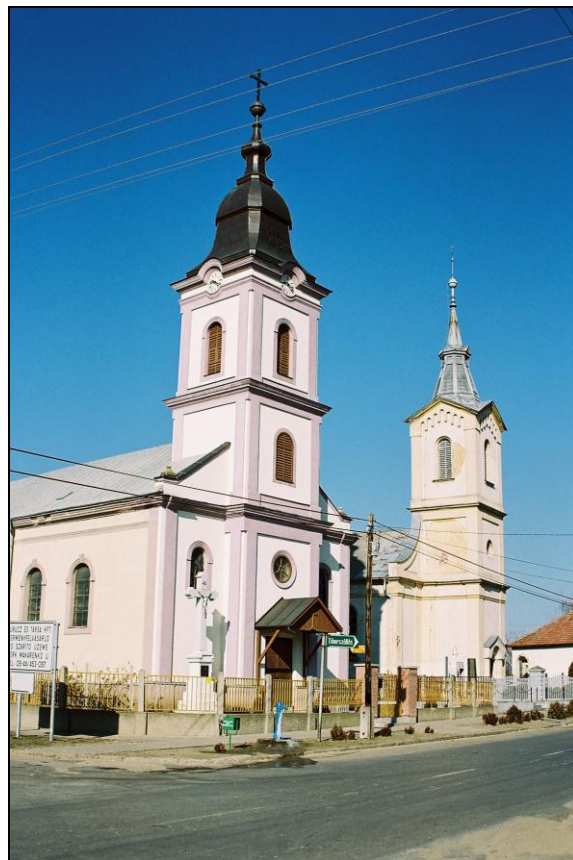
Jelenleg a település útjainak minőségi állapota elfogadható más településekhez viszonyítva. Azonban az utakhoz tartozó zöld felületek, járdák állapota, buszmegállók kialakítása, sok esetben nem megfelelő. Az útburkolatok nagy része (80%) szegélykő nélkül lett kialakítva, ezért a burkolt felületek tisztántartása nehezen megoldott. A gyalogosforgalom szempontjából a járdák sok helyen hiányoznak vagy kialakításuk nem megfelelő (keskenyek, burkolat nélküliek).

Kerékpárút kialakításával a településen sehol sem találkoztunk.

3.10. Épített környezet, Táj

3.10.1. Védett épületek

Helyi védelem alatt áll a település központjában fellelhető Római Katolikus templom (741 hrsz.), valamint a Református templom (742 hrsz.).

7. kép A Római és Református templomok

3.10.2. Táj

A külterületi ingatlanok művelési ágak szerinti megosztásában a szántó van többségben, kisebb területet foglal el legelő a fennmaradó minimális területrészt, erdő borítja. Az erdők jelentős részét az akácok, valamint új telepítésű gyümölcsösök alkotják. A településen a mezőgazdasági növények közül a búzát, kukoricát és a napraforgót helyezik előtérbe a gazdálkodók; a gyümölcsök közül a szilva és az alma, valamint a meggy a termelése a legjellemzőbb.

4.0. JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK

4.1. Földhasználat és területhasználat

4.1.1. A program kidolgozása a területhasználat átalakítása érdekében

A készülő, vagy már elkészült településrendezési tervek két részével, úgymint a szerkezeti és szabályozási tervvel, valamint a helyi építési szabályzattal törekedni kell egy természetesebb, egészségesebb, élhetőbb területhasználat kialakítására. A vizsgált területeken természetesebb, egészségesebb és élhetőbb területhasználat alatt elsősorban a természeti területek (gyep, erdő, nádas, tó) a természetben előforduló élőhelyek részarányának növekedését értjük. Ennek érdekében a területfejlesztési terveket át kell tekinteni, majd utána biztosítani kell, hogy a tervekben szereplő területhasználattal kapcsolatos meghatározások maximálisan megkíméljék a még létező természeti területeket, valamint, hogy a tervek megteremtsék a természeti területek rekonstrukciójának elvi lehetőségét. A törvény által előírt egyeztetését a terveknek a környezet és természetvédelmi hatóságokkal végre kell hajtani, a javaslataikat figyelembe kell venni.

A lakosság szemléletformálási program keretében tájszerkezet váltásra kell ösztönözni a lakosokat, gazdálkodókat, amelyek során a táj jelenlegi használata, a művelési ágak egymáshoz viszonyított aránya a természetesebb állapotok felé mozduljon el. Első lépés egy ilyen program kidolgozása, majd pályázat benyújtása végül, pedig annak megvalósítása.

Értékelés: *Az intézkedés nem valósult meg, azonban nőtt a térségben az erdő területek aránya ami kedvező folyamatnak nevezhető.*

4.1.2. A területhasználati nyilvántartási rendszer fejlesztésének kezdeményezése

Mivel a földhivatali nyilvántartások általában nem naprakészek, valamint nem nyújtanak kellő információt kis tájleptékű változásokról sem, ezért javasolt több önkormányzattal közösen egy közös saját tájhasználat nyilvántartás vezetése, térinformatikai rendszer bevezetésének keretében. A térinformatikai alkalmazások igénybevétele nemcsak pusztán a tájhasználat nyilvántartás lenne aktuális, hanem a belőle fakadó elemzésekkel a települések külterületének tervezése, a döntés előkészítés is megalapozottabb lenne. Ilyen rendszer felállítására és működtetésére természetesen külső cégeket is igénybe lehet venni. A települések feladata ennek kezdeményezése lehet.

Értékelés: *Az intézkedés nem valósult meg, azonban a földhivatali nyilvántartások pontosabbá váltak Takarnetes rendszeren keresztül gyorsan letölthetők, a szükséges információk, ezért et nem tartjuk fontosnak.*

4.1.3. Természeti területek kiterjedésének megőrzése és növelése a hatósági munka javításával és rekonstrukciók kivitelezésével

Az önkormányzati hatóságnak engedélyezési és egyéb fejlesztési és üzemeltetési munka során törekednie kell arra, hogy a természeti területek (természet közeli erdő, gyepek, nádas, vízállás, mocsár, tó) jelenlegi nagysága és minősége megőrződjön.

Rekonstrukciók által az önkormányzatoknak is van lehetősége növelni a potenciális természeti területek kiterjedését és számát. Érdemes összefogásban gondolkodva, szakembereket bevonva más szervekkel közösen végrehajtani ilyen feladatokat (HNP, természetvédelmi szervezetek, magánemberek, vadásztársaságok, önkormányzatok, Megyei Önkormányzat, FVM, FETIVIZIG, SAPARD Iroda).

4.1.4. Természetkímélő a természettel összhangban álló gazdálkodási formák támogatása

Annak érdekében, hogy minél inkább támogatva legyenek a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program keretein belül és azon kívül is a jelenkori természeti adottságoknak megfelelő (a természeti területek számát és állapotát nem veszélyeztető) gazdálkodási- és területhasznosítási módok, javasolt, hogy a települési önkormányzatok háttértevékenységekkel (oktatási, nevelési, szemléletformálási és tájékoztató programmal) segítsék ezt a folyamatot, hogy ezen, támogatások következtében e gazdálkodási formák egyre inkább terjedjenek. A településnek nem kívánatos elvileg sem támogatni azon gazdálkodási- területhasznosítási módokat, amelyek további természetátalakítással járnak együtt (lecsapolás, vízelvezetés, meliorálás, stb.) kivéve, ha azok elsősorban természeti terület rekonstrukciós célokat szolgálnak és csak másodsorban gazdálkodási célokat.

4.2. Mezőgazdaság, erdő-, vad-, halgazdálkodás

4.2.1. Szántóföldi termesztés

4.2.1.1. A szántóföldi termesztésben a biogazdálkodás részarányának növelése

A szántóföldi termesztésben belül növelni kell a biogazdálkodás részarányát. A biogazdálkodás részarányának növeléséhez a települési önkormányzatok plusz juttatások kedvezményei és támogatás adásában tudnak hozzájárulni, valamint oktatással, neveléssel, szemléletformálással, tájékoztató kampányokkal népszerűsíteni kell a biotermékeket (és az extenzíven termelt termékeket). Tudatosítani kell, hogy az extenzív és bio-gyümölcsösök nemcsak az emberi egészség miatt fontosak, hanem természeti erőforrás megőrző szerepük is jelentős.

4.2.1.2. A tarlóégetések visszaszorítása

Jogszabályainkkal összhangban vissza kell szorítani a tarlóégetéseket. Ennek érdekében javasolt a fokozottabb ellenőrzéseket, tájékoztatást, szemléletformálást, erőteljesebb szankcionálást alkalmazni.

Mivel több szakterületen is (vadászat, erdőgazdálkodás, természetvédelem, mezőgazdaság stb.) felmerül az igény a telepi elnevezések fokozottabb végrehajtására, ezért kívánatos együttműködési program kidolgozása az egyes szakterületekért felelős hatóságok között. (Együttműködési lehetőség például, ha az egyes szakterületek ellenőrei nem csak saját szakterületeket érintő esetekben jogosultak ellenőrzésre.)

Nem került bevezetésre

4.2.1.3. Talajerő utánpótlás növelése

Javasoljuk, hogy a NAKP és más eszközök segítségével növelni kell a szerves trágyázott területek részarányát, valamint a felhasznált trágya mennyiségét. Tovább kell csökkenteni a műtrágyázott területek arányát, valamint a felhasznált műtrágya mennyiségét. Az önkormányzatoknak kevés cselekvési lehetőségük van szerves trágyázott területek részarányának, valamint a felhasznált trágya mennyiségének növelésében, viszont érdemes megvizsgálni, hogy mit tehet a célok megvalósulása érdekében, amelyre egyik lehetőség a tájékoztatás elősegítése. (helyi lap, helyi tv, előadások, falugazdászokon keresztül, stb.).

4.2.3. A tápanyag gazdálkodás szabályai

A termőföldről szóló 1994 évi LV.törvény előírja, hogy a földhasználónak gondoskodnia kell a talaj humuszos rétegének megőrzéséről, szervesanyag tartalmának fenntartásáról, továbbá a talaj tápanyag szolgáltatását és a növény tápanyagigényét figyelembe vevő környezetkímélő tápanyag gazdálkodás folytatásáról. Ennek érdekében a talajok tápanyag utánpótlását talajvizsgálatokon alapuló számítások alapján kell végezni, melynek során figyelembe kell venni a természetű növény tápanyagigényét, a talaj tápanyag ellátottságát, az elővetemény hatását és a korábban kijuttatott szerves trágyából az adott évben felszabaduló tápanyagokat. Amennyiben a talaj tápanyagtartalma alacsonyabb, mint a természeti kívánt növény igénye, a hiányt megfelelő mennyiségű, a talaj tulajdonságainak valamint a növény igényeinek legjobban megfelelő trágyaszer kijuttatásával szükséges pótolni.

A tápanyag utánpótlás tervezéséhez ismernünk kell az adott termőhely tulajdonságait (elsősorban a talajadottságok, éghajlat, domborzat stb.), a termőhely talajának tápanyag ellátottságát, valamint a természeti kívánt növény tápanyagigényét. A termőhelyre vonatkozó adatokat a talajvizsgálat eredményeként kapjuk meg, a természeti kívánt növény tápanyag igénye, pedig a növényfaj és a várható termésszint függvényében állapítható meg. A tápanyag utánpótlás tervezéséhez a Növény-és Talajvédelmi Szolgálat igény szerint szaktanácsot nyújt. A szaktanácshoz szükséges a talajvizsgálati eredmény, a terület nagysága és természeti kívánt növény (faj, fajta, elővetemény, technológia). Célszerű a megyei növény – és talajvédelmi szolgálatok szakembereit a talajvizsgálat előtt megkeresni, a tábla nagysága és homogenitása ismeretében a mintavétel tervezésében is segítséget nyújtanak. Nagyobb terület esetében érdemes a mintavételt is szakemberrel végeztetni.

A talajmintákat célszerű tápanyagvizsgálatra akkreditált laboratóriumokban vizsgáltatni a nemzeti szabványokban rögzített módszerekkel. Az akkreditáltság a laboratórium

tevékenységnek folyamatos és részletes ellenőrzését jelenti, mely garantálja, hogy a laboratórium által kiadott eredmények pontosa, megbízhatóak és reprodukálhatóak.

4.2.3.1. A trágyaadagok meghatározásának szempontjai

A trágyaadagok meghatározásához a talaj tulajdonságai és a növény igényén kívül a trágyaszer hatóanyag-tartalmát is ismertetni kell. Műtrágyák esetén laboratóriumi vizsgálatokkal kell meghatározni. Almos trágya felhasználásakor a trágyavizsgálat nem kötelező, ebben az esetben a korábbi szervesanyag-vizsgálatok alapján számított átlagértékek használhatók, melyet a 3.számú táblázat tartalmaz. Törekedni kell azonban arra, hogy a nagy adagú szerves trágya kijuttatás esetén a kijuttatandó mennyiség meghatározása vizsgálati eredményeken alapuljon.

A szerves trágyák átlagos nitrogéntartalma

12.sz. táblázat

Vizsgálati paraméter	Szerves trágya típus				
	szarvasmarha	sertés	juh	baromfi	vegyes
N-tartalom % eredeti nedvesség tartalomra számított	0,5	0,6	0,7	1,0	0,8

(Több évi laboratóriumi vizsgálati eredmények átlagértéke)

Nitrát-érzékeny területen a mezőgazdasági területre évente szerves trágyával kikerült nitrogén mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha értéket, beleértve a legeltetés során az állatok által közvetlenül, továbbá a szennyvizekkel és szennyvíziszapokkal kijuttatott mennyiséget is. Amennyiben egy nitrát-érzékeny területen nagyobb mennyiségű szervesanyag pótlására van szükség, mint amennyit a "nitrát rendelet" megenged, lehetőség van a szervesanyag pótlásra egyéb alkalmas anyagok (pl. komposzt, tőzeg, szalma stb.) felhasználásával. A hígtrágya, valamint a szennyvíz és szennyvíziszap mezőgazdasági területen történő felhasználása a talajvédelmi hatóság engedélyével történhet, talajtani szakvéleményre alapozottan.

4.2.3.2. A trágya kijuttatásának szabályai

A trágyákat úgy kell kijuttatni, hogy az a növény számára a legjobban hasznosítható legyen, valamint a környezetvédelmi követelményeknek is feleljen meg. Figyelembe kell venni a termesztett növények tápanyagigényét és ennek időbeli alakulását, a termőhelyi adottságokat és a termesztési feltételeket. Az így végzett trágyázás lehetővé teszi, hogy a gazdálkodás során bekövetkező tápanyag veszteségek, és a vizek nitrát kimosódását vagy erózió általa okozott tápanyagterhelése elkerülhető legyen. A trágyázást megfelelő időben, pontos adagban, egyenletesen kell végezni, kerülve az átfedéseket, így biztosítható a talaj fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságaira gyakorolt kedvező hatás. Az egyenletes trágyaelosztás érdekében a trágyaszóró gépek rendszeres karbantartásról gondoskodni kell.

Gyors hatású, könnyen oldódó nitrogéntrágya (trágyalé, hígtrágya, könnyen oldódó ammónium- és nitrát tartalmú műtrágya) kijuttatását a növények tápanyagigényének időbeli változásához igazodva ajánlott végezni. Betakarítás után nem juttatható ki a szántóterületre gyorsan ható nitrogén trágya, kivéve a szalma nitrogéntrágyázását, melynek célja a gyors lebomlást lehetővé tevő szén-nitrogén arány beállítása (pentozán-hatás kiküszöbölése),

valamint az őszi szántás alá kijuttatott istállótrágyát és komposztot. Ha megfelelő talajfedettséget biztosító növény kerül még az adott évben a területre, fenti anyagok felhasználhatóak, de a trágyázás és a vetés közötti időszaknak rövidnek kell lennie (legfeljebb 14 nap).

Az istállótrágya kijuttatásának jellemző ideje július-november. Tavasszal az istállótrágya kijuttatás csak homoktalajon történhet. Istállótrágyát, egyéb szerves trágyát elsősorban a szervestrágya-igénylés növények, alá kell kiszórni, melyek azt legjobban hasznosítják. A szántóföldi növények közül elsősorban a cukorrépa, a kukorica, az egyényári takarmány növények, és a repce tartozik ide. A kijuttatott istállótrágyát lehetőleg azonnal a talaj felső szerkezetes rétegébe egyenletesen be kell dolgozni. A trágyakijuttatást úgy kell ütemezni, hogy lehetőleg a tél beállta előtt a trágyatároló kiürüljön. Talajcsövezett területen fokozott gondot kell fordítani a trágyázás szakszerűségére, mivel a kimosódás veszélye itt nagyobb.

További szabály, hogy nem juttatható ki trágya fagyott, vízzel telített összefüggő hótakaróval borított talajra. Ez az idő, jellemzően a december 1. és február 15. közé eső időszak, ezért ekkor tilos a trágyakijuttatás. Az összefüggő hótakaró azt jelenti, ha a területet legalább 5 cm vastag egységes hótakaró borítja. Fagyott a talaj, ha 5 cm-nél mélyebben, tartósan átfagyott. Nem tekinthető a talaj fagyottnak, ha a felszíni réteg éjszaka fagyott, napközben, pedig felenged. Ebben az esetben a talaj képes a víz és a tápanyagok befogadására.

Tilos hígtrágya, trágyalé felszíni kijuttatása olyan lejtős területen, ahol fennáll annak a veszélye, hogy a lemosódó tápanyagok felszíni vízbe juthatnak. A közvetlen talajba juttatás (injektálás) ezeken a területeken is megengedett. A 20%-nál meredekebb lejtésű területeken trágyát csak a növényvel fedett területen vagy azonnali bedolgozás mellett szabad használni.

Trágyázáskor nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a tápanyagok sem közvetlenül, sem erózió útján ne juthassanak a felszíni vizekbe. Ennek érdekében az alábbi védőtávolságot kell betartani: trágya nem juttatható ki felszíni víztől, forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól 10 m-es sávban, amennyiben jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik. Vízárt területen biztosítani kell, hogy kijuttatott trágya ne mosódhasson be a vízbe a szélsőséges vízjárási viszonyok kialakulásakor.

4.2.3.3. Állattartó telepek védőtávolságáról valamint, a trágyatároló műtárgyainak kialakítására vonatkozó szabályok

Az állattartó telepek kijelölésénél a lakosságot zavaró bűzhatás elkerülése érdekében az állattartási rendeletben védőtávolságokat kellene meghatározni, amit az építési engedélyezési eljárás során következetesen alkalmazni kell. Ebben segíthet a levegő védelmével kapcsolatos módosított 21/2001. (II.14.) Kormányrendelet 2.számú melléklete.

Trágyatároló műtárgyak méretezésekor az alábbiakban meghatározott tárolási kapacitáson felül figyelembe kell venni azt a többlettárolási igényt is, ami a kihelyezésre használt területen fennálló, előre nem látható szélsőséges vízjárási viszonyokból (belvíz, valamint fakadó és szivárgó vizekből adódó elöntés) adódhat. A trágya tárolása során eleget kell tenni a felszín alatti vizek minőségének védelmére vonatkozó, külön jogszabályban foglalt előírásoknak. (A felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet.

Hígtrágya, trágyalé, csurgalékvíz kizárólag szivárgásmentes, szigetelt tartályban, medencében tárolható. A tárolótartály, medence anyagát úgy kell megválasztani, hogy az a korróziónak ellenálljon, élettartama legalább 20 év legyen. A tároló helyeknek legalább 4 havi hígtrágya, trágyalé, csurgalékvíz befogadására elegendő méretűnek kell lennie, hogy biztosított legyen a tilalmi időszakban biztonságos tárolásuk.

Istállótrágyát szigetelt alapú, a csurgalékvíz összegyűjtésére szolgáló gyűjtőcsatornákkal és aknával ellátott trágyatelepen kell tárolni. A csurgalékvíz a hígtrágyával azonos módon használható fel, vagy a trágyára visszaöntözhető. A tárolókapacitásnak elegendőnek kell lennie legalább 8 havi istállótrágya tárolására. Így biztosítható, hogy az istállótrágya optimális állapotban kerüljön felhasználásra.

Mélyalmos trágya- amennyiben nem ütközik más előírással – előzetes tárolás nélkül kijuttatható. Abban az esetben, ha az előírások ezt nem teszik lehetővé, az istállótrágyával azonos módon kell tárolni és kezelni. A karámföld tárolása az istállótrágyával azonos módon történik. A karámok csurgalékvizének gyűjtését úgy kell megoldani, hogy az ne veszélyeztethesse a környezetet.

Ideiglenes trágyakazal, trágyaszarvas mezőgazdasági tábla szélén – legfeljebb 2 hónap időtartamra – olyan helyen alakítható ki elszivárgás elleni védelem nélkül, ahol a talajvíz legmagasabb szintje 1,5 m alatt van, és felszín víz nincs 100 m-en belül. Ideiglenes trágyakazal nem létesíthető vízjárta területen, alagszóvezet mezőgazdasági tábla szélén.

A silótakarmányok tárolására szolgáló silótereket szigetelt aljzattal kell készíteni. Az érlelés során keletkező silólevet a csurgalékvízhez hasonlóan szivárgásmentes, szigetelt aknában kell gyűjteni, felhasználása során ügyelni kell rá, hogy ne szennyezhesse a vizeket.

4.2.4. Talajvédelem

Művelési ág változások elősegítésével (erdősítés, gyepesítés) helyes agrotechnikai módszerek kiválasztásával csökkenteni kell a szántóföldi művelés által okozott deflációs károkat. Elsődleges fontosságú, hogy az önkormányzat elősegítse a fa-és cserjesorok telepítését a táblaszegélyekbe. Elő kell segíteni, továbbá a deflációval erősen sújtott területeken a mozaikos parcellák létrejöttét. Javasoljuk, hogy legyen az illetékes hatóságok segítségével a települési önkormányzat is, hiszen nagy ráhatása tud lenni a helyi lakosságra tájékoztatás, szemléletformálás segítségével. Fásítás az elmúlt 5 évben a település kül-, és belterületén sokat fejlődött. Az erdészeti nyilvántartás alapján a település területének mintegy 30% -án található erdő, ezzel az országos átlag felett van.

4.2.4.1. A káros mértékű talajsavanyodás elleni védelem

A savanyodás a legtöbb talajban jelen lévő természetes folyamat, mely azonban emberi beavatkozás, légköri savas ülepedés, vagy szakszerűtlen gazdálkodás következtében káros mértéket érhet el. A talajok káros mértékű savanyodását el kell kerülni, erre a savanyodásra hajlamos talajon különös figyelmet kell fordítani.

Savanyú talajokkal jellemezhető tájakon a rendszeres talajvizsgálatok keretében a mérszükséglet meghatározását megalapozó vizsgálatokat el kell végezteni. Ez különösen fontos hígtrágya, szennyvíz, és tiszta vizes öntözésre rendelt területeken, homok, vályogos

homoktalajokon a kilúgozódás mértékének megállapítására. A műtrágyák túlnyomó többségének talajsavanyító hatása van, melyet savanyú talajokon mésztrágyázással tompítani kell.

4.2.4.2. Erózió elleni védelem

Talajerózióknak azoknak a pusztító folyamatok összességét nevezzük, melyek hatására a talaj felső rétege fokozatosan elvékonyodik, vagy gyorsan lepusztul, ezáltal termékenysége leromlik, esetleg mezőgazdasági művelésre alkalmatlanná válik. A domboldalokról leggyakrabban a talaj humuszban és tápanyagokban gazdagabb, finomabb szemcséjű alkotórészei mosódnak le. Ez súlyosabb esetben terméscsökkenést is okozhat. Az elhordott talajszemcsék más területeken, esetleg az eredeti helytől távol lerakódnak, vagy az élő vízbe jutnak, ahol szintén károkat okoznak. A csatornák és vízelvezető árkok feltöltődnek, feliszapolódnak, a növényzetet hordalék borítja el. Az eróziót víz és szél is kiválthatja. A vízerózió kialakulásában a csapadék mennyisége, időtartama, cseppnagysága és hevedése a meghatározó. Vízeróziót válthat ki a tavaszi hóolvadási is, ha a területet nagy vastagságban borítja hó, és az olvadás olyan rövid idő alatt következik be, hogy a víz nem tud a talajba szivárogni. Az eróziót meghatározza a lejtő meredeksége, hosszúsága, alakja és elhelyezkedése is. Befolyásolja az erózió mértékét a talaj nedvességállapota, vízgazdálkodása, szerkezete és a növényborítottság.

Hazánkban a vízerózió jelentős területet érint, szántóterületeink csaknem 40%-a tartozik valamilyen mértékben a vízerózió által veszélyeztetett talajok közé. Ezeken a területeken a talajpusztulás mértéke átlagosan 40t/ha. Országos szinten számítva évente 90-100 millió m³ talajt, veszünk el. Meredekebb lejtőkön nem megfelelő gazdálkodás mellett a talaj lepusztulásának üteme ennek többszörösét is elérheti.

Az erózió ellen megfelelő agrotechnikai beavatkozásokkal, optimális vetésforgó alkalmazásával, a táblák kialakításával és egyéb meliorációs beavatkozásokkal hatékonyan lehet védekezni. Csak a talajvédő gazdálkodás alkalmazásával is az eróziós károk 1/3 részére csökkenthetőek.

Erózióknak kitett területen törekedni kell a minél nagyobb növényborítottságra, különösen a tavaszi és őszi csapadékos időszakokban. Ennek érdekében őszi növények vetését olyan korán kell végezni, hogy tél elejére legalább 25%-os növényborítottság alakuljon ki, illetve betakarítás után a növényi maradványokat a táblán kell hagyni, szükség esetén mulcsozni.

Az erózió elleni agrotechnikai védelem fontos módja a talaj szerkezetességének megóvása helyes talajműveléssel, szükség esetén mélylazítással. A mélylazítás növeli a talaj vízbefogadó képességét, ezzel csökken az elfolyás veszélye.

Lejtős területen a művelést lehetőség szerint a szintvonalakat követve végezzük, a szántáshoz váltvaforgató ekét használjuk. Kerüljük a felesleges talajmunkákat, a talajtaposási terheltséget. Minél több műveletet kössünk össze, próbáljunk egy menetben, egy ütemben minél több műveletet elvégezni.

Kerüljük a talajszerkezet romboló munkafolyamatokat, a talaj porosítását. Az eketalp réteg elkerülése végett gyakran változtassuk a művelési mélységet. A talajművelést optimális nedvességtartalom mellett végezzük, különösképpen a szárítást. A túl nedves talajon végzett

szárítás keni a talajt, szalonnás lesz, a túl szárazon végzett, pedig kőkemény rögöket eredményez.

A táblákat lehetőség szerint a fasor szegélyezze, mely hatékony a szélerózió csökkenése céljából. Ha a területen vízmosás alakult ki, igyekezzünk annak megkötésére.

Erózió által veszélyeztetett területeken melórációs műtárgyak építésével is védhetjük a talajt. Nem szabad megfelelkezni az utak, csatornák, vízelvezető árkok rendszeres karbantartásáról, figyelmet kell fordítani arra, hogy az elvezőkből a gyűjtőkben a víz akadálytalanul beáramolhasson. A műtárgyak környékét tisztítani kell, és ellenőrizni, hogy megfelelően működnek-e. Az útpadkákat, árkokat rendszeresen kaszáljuk, ezzel is elősegítve a víz zavartalan áramlását. A táblák közötti utak gyepesítésével és rendszeres kaszálásával is sokat tehetünk a víz beszivárgásáért.

4.2.5. Gyümölcsstermesztés

- Ösztönözni kell a nyesedékek hasznosítását. Ennek érdekében javasolt feltárni a nyesedékek helyi felhasználási lehetőségei (fűtés, mulcsozás, komposztálás), melyek megvalósítására pályázatot érdemes készíteni. E mellett tájékoztatási és képzési programot kell a gazdák számára kidolgozni. Ebben a települési szinten koordináló, kezdeményező szerepe lehet az önkormányzatnak.
- A széleróziós károk csökkentésére, valamint a vadon élő állat és növényvilág számára való élettér biztosítás érdekében, javasoljuk, hogy az érintett önkormányzatok szorgalmazzák a gazdák körében sorközölt füvesítési arányának növekedését. A gyümölcsösök határán is törekedni kellene zárt, több sorból álló elegyes és vegyes fa- és cserjesorok létrehozására.
- Oktatással, neveléssel, szemléletformálással, tájékoztató kampányokkal népszerűsíteni kell a biotermékeket, az extenzíven termelt gyümölcsöket, valamint tudatosítani kell, hogy az extenzív és bio-gyümölcsösök nemcsak az emberi egészség miatt fontosak, hanem természeti erőforrás megőrző szerepük is jelentős. Itt fő szerep jut az oktatási intézményeknek, a civil szervezeteknek, az önkormányzatoknak és az ilyen feladatokat ellátó kormányzati szerveknek is.

4.2.6. Gyepgazdálkodás

4.2.6.1. Művelési ág nyilvántartásának fejlesztése, ellenőrzések javítása és fokozása

A gyep művelési ágak fogyásának megakadályozása érdekében javasoljuk a gyep művelési ág tényleges helyzetének települési szinten való naprakész nyilvántartását, ellenőrzését.

Engedély nélküli művelési ágváltást szankcionálni kellene. A falugazdászok és mezőőrök az ellenőrzésben, míg az önkormányzati adminisztráció a nyilvántartásban és ügyintézésben vegyen részt.

4.2.6.2. A gyepek átalakításának akadályozása, területi arányuk megtartása

A kiszáradásban lévő gyepek esetében a tulajdonossal egyeztetve meg kellene szüntetni a belvíz elvezetést, mivel a kiszáritás terméshozam csökkenéshez és sok esetben beszántáshoz vezet. Itt elsősorban a gazdálkodóknak, "vízgazdálkodóknak" (pl. vízgazdálkodási társulások, önkormányzatok), valamint a FETIVIZIG-nek van cselekvési lehetősége.

A tervezett külterületi csatornakotrásokat gyepgazdálkodási, erdészeti és természetvédelmi szakemberekkel kell egyeztetni. A mélytalaj lazítást természetes és féltermészetes gyepek esetében mellőzni kell, mivel ez rendkívül káros a gyepek életközösségére!

4.2.6.3. A meglévő gyepek állapotának javítása

- Fel kell számolni a gyepeken lévő illegális hulladéklerakókat. A környezetvédelmi hatóságot (FETIKÖFE) értesíteni kell az illegális lerakókról. A települési önkormányzatok szakmai szervezetek segítségével indítsanak programot az illegális hulladéklerakó felszámolására.
- Az önkormányzatok a helyi jelentőségű védett természeti területek esetében tudják a kaszálás időpontját szabályozni, így javasolt a Nemzeti Agrár – környezetvédelmi Programmal összhangban a különleges kaszálási időpontot igénylő fajok jelenlétekor előírni a gazdálkodóknak a megfelelő időpontot.
- A helyi jelentőségű védett természeti területek esetében a jelentős természeti értékű területeken vissza kell térni a kézi kaszálásra a kezelőknek.

4.2.6.4. Állattenyésztés

Helyi védett természeti területen az önkormányzatnak hatóságként javasolt szabályozni a gyepterületeket, mocsarakat, súlyosan károsító szabadföldi, nagyüzemű libatartást, amelyet vissza kell szorítani, illetve csak ellenőrzött körülmények közt, mesterségesen vetett gyepen, vagy parlagon szabad engedélyezni.

4.2.6.5. A legeltetési állattartás erősítése a parlagterületek hasznosítása érdekében

A parlagterületek hasznosítása érdekében az erdősítés mellett a legeltetési állattartás fejlesztésében érdemes gondolkodni, amelynek gyakorlati megvalósítása során javasolt előírni a gazdáknak a legeltetést. Erre lehetőség a gazdálkodókkal való összefogás esetében pályázati úton van lehetőség.

4.2.7. Erdőgazdálkodás

4.2.7.1. Az erdőterületek növelése

Továbbra is törekedni kell az erdőterületek növelésére, de ki kell hagyni a telepítésekben az értékes és jó állapotú természeti területeket, élőhelyeket (nádas, mocsár, láp, gyep stb.). A

belvizes vagy más okból gyenge termőképességű erdőtelepítésre alkalmas szántóterületek erdőtelepítésére történő hasznosítását meg kell valósítani. A települési önkormányzatok olyan gazdasági formákat is létrehozhatnak, amelyek alkalmasak erdőtelepítésre, valamint kezelésre. Természetesen egyrészt önkormányzati, másrészt azonban egyéb földeken is gazdálkodhat megfelelő szerződésekkel a létrehozott gazdasági társaság. Mivel sok terület van parlagon, illetve egyéb jövedelmet nem hoz, valamint szükségesnek látszik jelentősen növelni az erdőterületeket ezért érdemes a településnek erdőtelepítésekben gondolkodnia.

A települések körüli erdősávok természetes levegőtisztítóként funkcionálnak, porfogók, talajdefláció csökkentők, természeti értékekben gazdagítják a település környékét, valamint hosszú távon is jövedelmező gazdasági értéket képviselnek. Az önkormányzatoknak a települések körül erdősávokat kell létrehozniuk állami támogatás igénybevételeivel.

Szükségszerű, hogy a települési önkormányzatok foglalkozzanak fasortelepítéssel, amelynek során előnyben kell részesíteni az őshonos fából álló telepítést. Gyakorlatilag az önkormányzat ezeknek a telepítéseknek az élére tud állni. Ehhez pénzügyi segítséget az FVM tud adni. Vissza nem térítendő támogatás, melynek mértékét a 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet 4. § határozza meg.

Mint korábban elmondtuk elmúlt 5 évben a település kül-, és belterületén az erdők aránya jelentősen változott. Az erdészeti nyilvántartás alapján a település területének (2500 ha) mintegy 30% -án található erdő, ezzel az országos átlag felett van rendszerváltás előtt ez az arány a 18%-ot sem érte el.

4.2.7.2. Faállományok megőrzése

A települési önkormányzatnak fel kell lépnie a fatolvajlás ellen, értve ez alatt a fasorok és a magányos fák védelmét is. A faállomány, természeti értékek védelmét a mezőőri, vagy éppen a polgárőri szolgálat keretében javasolt megoldani.

4.2.7.3. Az erdőtelepítések jellemzőinek javítása

A térségben törekedni kell a vizek visszatartására, mivel ezek szolgálják az erdők jobb egészségét, valamint a sikeresebb erdőtelepítést és természetes erdő felújulást is. A vízhiány nagyon nagy probléma, és egyre nagyobb lesz, amely nagymértékben megnehezíti a sikeres, a tartamos, és ezek mellett természet-közeli erdőgazdálkodást is, ezért ezt a problémát mindenképpen orvosolni kell! A nyírségi csatornák vizeinek szabályozott vagy szabályozatlan visszatartásával a legtöbb esetben kedvező helyzet teremthető még az őshonos fakkal való erdőtelepítésre is! Kedvező állami támogatással, és a vizek visszatartásával elérhető lenn az őshonos cserje és fafajokkal való erdőtelepítés sikerességének és mennyiségi volumenének növekedése.

Törekedni kell arra, hogy az erdőtelepítéseknél a telepítések előtti teljes talaj-előkészítés és az erdőfelújítások előtti tuskózás a lehető legkevesebb helyen, és csak indokolt esetben legyen alkalmazva.

4.2.8. Vadgazdálkodás

Az önkormányzatok a helyi természeti értékek védelmének érdekében elsősorban párbeszéd kialakításával szerepet vállalhatnak a nagy vadállomány, okozta erdőgazdálkodási és természetvédelmi károk csökkentésében, illetve a károkozások megelőzésében.

Fontos a terepi hatósági ellenőrzések javítása, a hatóságok együttműködésével.

Szántóföldeken csendereseket (bokros, ligetes helyek), valamint vízzel elárasztott térségeket kellene létrehozni a vadeltartó képesség nagymértékű növelése érdekében. (Vadföldek természeti területen való létrehozását viszont el kell kerülni!) Ilyen feladatok kezdeményezésére és végrehajtására a vadásztársaságok és szövetségeknek, valamint önkormányzatoknak és civil szervezeteknek van lehetőségük. Vadtelepítések támogatására 79/2007. (VII. 30.) FVM rendelet ad lehetőséget.

4.3. Vízgazdálkodás

4.3.1. Vízminőségvédelem

A felszíni vízfolyások vízminőségének védelme érdekében meg kell akadályozni, hogy a mezőgazdasági tevékenység során alkalmazott műtrágyák és növényvédő szerek a felszíni és a felszín alatti vízfolyásokba bemosódhassanak. Szabályozni kell a vízfolyásokkal szomszédos területek területhasználatát is. A programmal érintett tárgyi terület nem tartozik az üzemelő sérülékeny vízbázisok közzé. A nagyközség területén öntözéses gazdálkodást nem folytatnak. A településen rendszeres talajvízszint megfigyelés nem történik, azonban a Kraszna folyó vízminőségét a FETIKÖFE Mérk térségében folyamatosan vizsgálja. A hulladéklerakó környékén valamint a létesítendő szennyvíztisztító telep mellett talajvízszint megfigyelő mintavételi kutakat kell telepíteni a jövőben. A hulladéklerakó telepre ürített folyékony hulladék ki szállítását meg kell szüntetni, elhelyezésére más megoldást kell találni.

4.3.2. A belvízrendezés során a természetvédelmi érdekek figyelembe vétele

Amennyiben a tájgazdálkodási program nem indul be, akkor is a belvíz rendezés során figyelembe kell venni a természetvédelmi szempontokat. A cél, hogy olyan természet közeli állapotot kell megtartani, amely a víz kártételének megakadályozása érdekében történő beavatkozások elvégzése mellett, a természetes állapotok és élőhely fennmaradását is tartósan biztosítja.

A belvízrendezési munka megtervezése, előkészítése során figyelemmel kell lenni azon tényre, hogy az 1996. évi LIII. tv 38. és 39. §-ában felsorolt esetek alapján a szakhatósági engedélyezési és szakhatósági jogkört a FETI-KTVF gyakorolja:

- természetes terület (erdő, gyepek, mocsár stb.)
- földtani, természeti érdekekkel rendelkező területek,
- élőhelyek és környezetük,
- védetté nyilvánítás alatt álló területek,
- védett természeti területek, ill. arra közvetlen kihatással lévő vízi munkavégzés, vízhasználat érintő munkák végzéséhez.

A természetvédelmi szempontokat is figyelembevevő belvíz rendezés érdekében összegyűjtöttük azokat a karakteres érdekkellentéteket, amely a vízügyi- és a természetvédelmi

szakemberek között fennállhat. Az önkormányzatoknak abban is szerepet kell vállalni, hogy a fenti cél megvalósítása érdekében megfelelő kompromisszumok szülessenek.

A belvíz gazdálkodási érdekek és természetvédelmi érdekek ütközése a belvíz rendezés során

13.sz. táblázat

BELVÍZGAZDÁLKODÁSI érdekek	TERMÉSZETVÉDELMI érdekek
Területről a belvizek elvezetését és lehetőségét garantáltan 100%-ban biztosítani.	Területen minél több vizet, közte belvizeket is teljes körűen visszatartani
Talajvízszint süllyeszthetőségét megoldani	Talajvízszintet duzzasztani.
Jól művelhető mezőgazdasági földterületek kialakítása, szabályos táblázatméretek	Szabdalt területek, nem geometriai idomméretekkkel, vegyes növényzettel
Csatorna vonalvezetések szabályos kialakítás, egyenes alakzattal, táblásításhoz, föld úthálózatokhoz igazítottan.	Görbe vonalvezetésű csatornák természetes eredeti helyeiken
Egyenes rendezett part él a csatornáknál a jó karbantarthatóság miatt	Rendezetten szabdalt partél, változó rézsű és fenékszint vezetéssel.
Csatornák teljes leüríthetősége legyen biztosított.	Öntisztulási vízmennyiséggel legalább rendelkezzenek a medrek állandóan.
Meder tisztasága nád-sás cserjementesség, így jó a vízvezető képesség.	Eredeti cserjés, fás, nádas meder az élővilág életterét növelni.
Műtárgyak időtálló beton, vasbeton minőségűből készüljenek.	Természetes kő, fa, rőzse stb. műtárgyvédelem kívánatos.
Mezőgazdasági művelést akadályozó kisebb mocsarak vízállások eltüntetése, feltöltése.	Mocsarak vízállások megmaradjanak, a vízbőségük növekedjen.
Vízormányzó műtárgyak az idegen vizek területre való bejutását akadályozzák meg.	Vízormányzó műtárgyak inkább a víz visszatartást segítsék, vízbejutást, pedig ne akadályozzák meg.
Vízépítési, fenntartási munkák végzése egyre nagyobb és hatékonyabb gépekkel, gépláncokkal legyen megoldható.	Gépek megjelenés a területen nem kívánatos, illetve külön meghatározott időpontokban lehetséges csak.
Kitermelt depóniák elrendezés a széles sávon történjen a felszíni vizek csatornába juttatása érdekében.	Kitermelt depóniák elszállítása is gyakran cél, pl. szikes földön a depónia gyomosodást okoz, ez nem kívánatos.
Fenntartási-vízépítési munkák végzésének legideálisabb ideje III.01.-XI.30. közötti időszak.	Területtől, élővilágtól függően vízépítési munkák végzésére alkalmas időszakból 5-6 hónap idő kizárásra kerül (költés, fészkelés).

4.4. Hulladékgazdálkodás

4.4.1. Fogalmi meghatározások

Hulladéknak a termelési, szolgáltatási, használati tevékenységek során keletkező olyan anyagokat és termékeket tekintjük, amelyeket a tulajdonos eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud, vagy nem kíván felhasználni vagy értékesíteni, illetve amelyeket ha nem kezelnek megfelelően, a környezetre potenciális veszélyt jelentenek.

A hulladékok kezelésük, illetve kezelésük módja szerint három fő csoportra oszthatók:

- települési (kommunális) hulladékok
- termelési (ipari) hulladékok
- mezőgazdasági hulladékok (zöld és biohulladékok)

A települési hulladékokon belül halmazállapotuk szerint megkülönböztetünk szilárd és folyékony hulladékokat.

A termelési hulladékok környezetre gyakorolt hatásuk alapján veszélyes, illetve nem veszélyesnek minősülő kategóriákba sorolhatók.

A mezőgazdasági hulladékokon belül halmazállapotuk szerint megkülönböztetünk szilárd és folyékony hulladékokat.

A hulladékok a fentiek alapján a következőképpen csoportosíthatók:

- települési (kommunális) szilárd hulladékok
- települési folyékony hulladék
- termelési veszélyes hulladék
- termelési nem veszélyes hulladék
- mezőgazdasági szilárd hulladékok
- mezőgazdasági folyékony hulladékok

4.4.2. A települési szilárd hulladék

A háztartásokban, az intézményekben, a kereskedelmi hálózatban és a különféle szolgáltatási tevékenység keretében keletkező hulladék mennyisége és összetétele az életszínvontól, az életmódtól és a fogyasztási szokásoktól jelentősen függ. A települési szilárd hulladékot igen sokféle minőségű, és méretű összetevő (bomló konyhai, kerti, közületi hulladék, műanyag, papír, textil, lakossági veszélyes hulladék stb.) alkotja. Ennek következtében a települési szilárd hulladék az egyik legnehezebben kezelhető hulladékfajta, hiszen egyrészt kevertségéből következik, hogy újrahasznosítása igen nehezen megvalósítható, másrészt-mivel szinte mindig tartalmaz veszélyes hulladékot (szárazelem, festékmарadékok, gyógyszerek stb.) – annak ellenére, hogy jogilag nem minősül veszélyes hulladéknak, a környezetre nézve veszélyesnek minősíthető.

4.4.3. A zöld- és biohulladékok

Ide sorolhatjuk a települési háztartásokból kikerülő zöld hulladékot, ez többnyire szerves, amely lehet főzés során felhasznált alapanyagok maradéka is. Ezen felül az ingatlanokon folytatott különböző szabadidős vagy mezőgazdasági tevékenységek maradéka (fünyírás, metszés, gyomlálás stb.). Ezek többnyire értékes szerves anyagban gazdag hulladékok, melyek hasznosítása hamar megtérül, térfogatukkal feleslegesen terheljük a hulladéklerakókat.

4.4.3.1. A zöld- és biohulladék begyűjtés lehetséges módjai

A legegyszerűbb megoldás, amikor a lakos saját ingatlanán maga kezeli a biohulladékát (házi komposztálás).

Már a bio-hulladék szelektív gyűjtésének bevezetése előtt fel kell mérni milyen összetételű, szerkezetű és mennyiségű biohulladék keletkezésével és begyűjtésével kell számolni egy település esetén. Ezt a felmérést célszerű a közszolgáltatónak elvégeznie, és legalább a következő szempontokra figyelemmel kell azt megvalósítani:

- milyen számú lakóingatlanról kell megoldani a gyűjtést, ezen belül
- milyen a családi-házass, zárt beépítésű övezetek aránya,
- milyen a lakosok életvitele,
- milyen és mennyi bio-hulladék keletkezésével kell számolni.

A lakóingatlanok, és az ott élők száma befolyással van a begyűjtendő hulladék mennyiségére, főleg a háztartásban (konyhában) keletkező zöldség- és gyümölcs maradéokra.

A zárt beépítésű területekről a konyhai teljes mennyisége a gyűjtőedénybe kerül, szelektív biohulladék gyűjtése esetén az e célra rendszeresített edénybe.

A családi házass övezetek esetében konyhai hulladékon kívül a kertben (virágos és/vagy veteményes) keletkező zöldhulladék is keletkezik. Hogy ez biohulladékot befogadó gyűjtőedénybe kerül-e vagy saját felhasználásra (házi komposztálás), azt a felmérésnek kell kiderítenie (és függ attól is, hogy a közszolgáltatás keretében tervezett bio-hulladék gyűjtése milyen költségeket jelent a lakosok számára.)

A lakosok életvitele befolyással van biohulladékuk kezelésére is: a több idővel rendelkező, kisebb jövedelmű lakosok, valamint azok, akik nem csak saját célra termelnek növényeket, nyitottabbak a bio-hulladék saját kezelésére.

A keletkező bio-hulladék mennyiség jelentősen befolyásolja a lakóingatlanok növényesítettsége. Nem csak azt kell, azonban figyelembe venni milyen arányában fedi növényzet a területet, azt is számításba kell venni, hogy ebből milyen a fák, bokrok és lágyszárúak aránya. A fák, bokrok tavasszal-ősszel jelentenek biohulladékot (nyesésből származó gallyak). – amit célszerű aprítani -, míg a fű és a kisebb méretű zöldségek, gyümölcsök és virágok nagyobb nedvességtartalmú nyiradékot jelentenek.

A bio-hulladék szelektív gyűjtésének bevezetését nem feltétlenül kell a település teljes területére kiterjeszteni, megvalósítható ez oly módon is, hogy egyes lakóövezetekre először csak próbaként terjeszti ki az önkormányzat.

A zöldhulladék elsősorban a kertess építéss övezetekben, részben a közterületi és intézményi parkfelületeken keletkezik, valójában a településs hulladékból minden nehézség nélkül külön begyűjthető és szállítható, attól elkülönített rendszerben megvalósítható (önálló vállalkozásként is).

Tekintettel arra, hogy a zöldhulladékok keletkezésének jellemző időszaka a tavasszi és őszi időszak, a gyűjtéss szállításs gyakoriságát ezekre az időszakokra célszerű koncentrálni. Ez azt jelenti, hogy a begyűjtéss hasonlúan a szervezett lomtalanításhoz –évente két alkalommal (tavasszal és ősszel) célszerű megvalósítani, az adott időszakokban előre meghatározott körzetenkénti ütemezéssel. A körzetek kijelölését az önkormányzat és a szolgáltató együttesen határozza meg. A tavasszi és őszi zöldhulladék begyűjtéséről, az egyes körzetek kiszolgálásának időbeni ütemezéséről a lakosságot megfelelő módon tájékoztatni kell.

A begyűjtött zöldhulladék egyenesen, a komposztáló létesítményekbe kerül, ahol utóválogatás nélkül, de előkezelést (apritást) követően közvetlenül komposztálható. A használatos gyűjtőszállító célgépek a hagyományos hulladékgyűjtésben alkalmazott konténeres gyűjtőjárművek, vagy nyitott platós tehergépjárművek.

A biohulladék gyűjtése a szelektív hulladékgyűjtés megvalósításának függvénye.

A szelektív gyűjtési rendszer egyaránt tartalmaz hulladékudvarokat, valamint lakóházakhoz, intézményekhez kötött egyedi elhordásos módszereket. Lényegében ezek kombinációja. A biohulladék elkülönített gyűjtésének lehetőségére a lakóházon (telken) belül egyedi gyűjtési pontoknál illetve, a hulladékudvarokban van mód. Az ilyen módon szelektíven gyűjtött biohulladék, amely továbbra is óhatatlanul fog tartalmazni bizonyos mennyiségű zöldhulladékot (kertekből fű, lomb) hagyományos hulladékgyűjtő célgépekkel begyűjthető és szállítható.

A biohulladék szelektív gyűjtésére rendszerint a normál szabvány edényzetet alkalmazzák (többnyire 120, vagy 240 literes műanyag szabványedények).

A biohulladék komposztálásával történő feldolgozásához az anyag előzetes, tisztító célú válogatása (kézi válogató szalagon) nélkülözhetetlen. Az alkalmazott gyűjtési rendszert, mivel a kiszolgáló célgépek azonosak, célszerű a hagyományos, a szelektív gyűjtés maradványainak gyűjtésére szolgáló rendszerhez illeszteni kialakítani, de eltérő járatrendszerben üzemeltetve is megtervezhető. A külföldi tapasztalatok alapján a szelektíven gyűjtött biohulladék gyűjtési gyakorisága szokásosan heti egy alkalom. Nagyobb tárolási időtartam közegészségügyi szempontból nem elfogadható (viszonylag gyorsan beindulnak a szerves anyagok bomlási folyamatai, különösen nyári időszakban). Ennek megfelelően kell a telepítendő gyűjtő edényzet űrtartalmát is megválasztani. Az elszállítás gyakoriságát a 16/2002.(IV.10.) EüM rendelet 5.§.2. bek. értelmében kell biztosítani.

4.3.3.2. A zöld – és biohulladék komposztálással kapcsolatos önkormányzati és lakossági feladatok

A zöld- és biohulladékkal kapcsolatos feladatokat,- követelményeket – a hulladékgazdálkodási törvényes végrehajtási jogszabályai egyértelműen meghatározzák.

Az általános alapszabályok ezekre a hulladékokra is érvényesek, vagyis:

- A hulladékban rejlő anyag és energia hasznosítása érdekében törekedni kell a hulladék legnagyobb arányú ismételt felhasználására, a nyersanyagoknak hulladékkal történő helyettesítésére.
- A keletkezett hulladékot, ha az ökológiailag előnyös, műszakilag lehetséges és gazdaságilag megalapozott, hasznosítani kell. Ezt a célt szolgálja a komposztálás.
- Amennyiben a hasznosítás gazdasági és technológiai feltételei adottak, a hulladékot a hasznosítás elősegítése érdekében a hasznosítási lehetőségeknek megfelelően elkülönítve kell gyűjteni (szelektív hulladékgyűjtés).
- Ártalmatlanításra csak az a hulladék kerülhet, amelynek anyagában történő hasznosítására vagy energiahordozóként való felhasználására, a műszaki, illetőleg gazdasági lehetőségek még nem adottak, vagy a hasznosítás költségei az ártalmatlanítás költségeihez viszonyítva aránytalanul magasak.

A hulladékgazdálkodási törvény meghatározza a fogyasztó és az ingatlantulajdonos feladatait is, így a **lakosságra** vonatkozó szabályok a következők szerint foglalhatók össze:

- Az ingatlan tulajdonosa (birtokosa vagy használója) köteles az ingatlanán keletkező települési szilárd hulladékot az előírások szerint- a környezet szennyezését megelőző, károsítását kizáró módon- gyűjteni, továbbá az annak begyűjtésére feljogosított hulladékkezelőnek átadni.
- Az ingatlantulajdonos a települési hulladék egyes összetevőit (pl. a biohulladékot) az önkormányzat rendeletében előírtaknak megfelelően köteles elkülönítetten, a környezet veszélyeztetését kizáró módon gyűjteni; a meghatározott begyűjtőhelyre vinni vagy a begyűjtésre feljogosított hulladékkezelőnek átadni.
- A fogyasztó köteles a szervezett hulladékbegyűjtést, - ideértve a szelektív hulladék begyűjtési rendszereket is –igénybe venni.

Szigorú előírásokat fogalmaz meg a törvény a települési **önkormányzatra**:

- A települési önkormányzatokat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlantulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelése hulladékkezelési közszolgáltatás szervez és tart fenn.
- A közszolgáltatás kiterjedhet begyűjtőhelyek – hulladékgyűjtő udvarok, átrakó állomások, gyűjtőpontok -, előkezelő és hasznosító – válogató, komposztáló stb. – telepek létesítésére és működtetésére is.
- A települési önkormányzat a helyi feltételekhez igazodva, rendeletében előállíthatja a települési szilárd hulladék egyes összetevőinek szelektív gyűjtését, közszolgáltatás keretében történő begyűjtését, illetőleg meghatározhatja az erre vonatkozó részletes szabályokat.

Az előző általános követelmények teljesítése a biohulladék kezelésének esetében tehát az önkormányzat részéről a közszolgáltatás keretében megszervezett szelektív hulladékgyűjtés, és annak kihirdetése helyi rendeletben, míg a lakosság részéről annak igénybevételét jelenti. A szelektív hulladékgyűjtés megoldása többféle lehet – hulladékudvar, háztól történő elkülönített begyűjtés - a lakosság részére, pedig fennáll annak a választási lehetősége, hogy a saját biohulladékát maga kezeli, komposztálja.

A végrehajtási jogszabályok részletes előírásokat is tartalmaznak a szelektív gyűjtésre vonatkozóan, amelyek közül a “hasznosítható hulladék”-ra vonatkozókat kell alkalmazni a biohulladéokra:

- A települési hulladék gyűjtése és tárolása csak zártan, gyűjtőedényekben, illetve más edényzetben, vagy ideiglenes tárolásra szolgáló berendezésben (pl. konténerben) történhet, a további kezelése megfelelő módon elkülönítve.
- A települési szilárd hulladék gyűjtésére szolgáló gyűjtőedényt a szolgáltatással érintett ingatlanon belül kell tárolni.
- A hulladékgyűjtő udvar, illetve gyűjtősziget használatáért a közszolgáltatás igénybe vevő ingatlantulajdonos számára a közszolgáltatás díján felül külön díjazás nem számítható fel.

- Elkülönített gyűjtés esetén az elkülönített gyűjtő biológiailag lebontható hulladék szervezett begyűjtésének és elszállításának feltételeit az önkormányzat rendeletében szabályozza.

4.3.3.3. A zöld- és biohulladék begyűjtés lehetséges módjai, azok alkalmazási feltételei

A települési szilárd hulladék biológiailag lebomló szervesanyag –tartalma döntő többségében zöld-, illetőleg biohulladékból tevők össze.

A zöld- és biohulladékot célszerű már- a keletkezés helyén - a háztartáson belül elkülönítetten gyűjteni, természetesen igazodva ahhoz, milyen a hulladékkezelési közszolgáltatás keretében a biohulladék begyűjtés és elszállítás rendszere (ha ilyen megoldást az önkormányzat biztosít). A lakóingatlanon belüli szelektív gyűjtés minimálisan azt igényli, hogy a közszolgáltató szállítóeszközéhez illeszkedő gyűjtőedénnyel rendelkezzen a lakos, vagyis pl. biztosított legyen egy második gyűjtőedény erre a célra.

Hogy pontosan milyen gyűjtőedény rendszeresítése a legcélszerűbb, azt a közszolgáltató gyűjtőrendszere határozza meg, hiszen az ingatlanon történő gyűjtés eszközeit – legyen az biohulladék vagy vegyesen gyűjtött hulladék – a közszolgáltató gyűjtőjárműveknek kell kiürítenie. Ezt a szabályt csak abban az esetben kell figyelembe venni, ha a biohulladékot saját célra használja fel a lakos (pl. állattal feletetés vagy saját célra komposztálás).

A szóba jöhető megoldások:

- a biohulladékot a lakóingatlanról a közszolgáltató gyűjti be, megadott időközönként,
- a biohulladékot a lakos szállítja el a közszolgáltatás részeként működő hulladékgyűjtő udvarba vagy komposztálótelepre,
- a lakos saját ingatlanán maga kezeli biohulladékát.

A biohulladéknak a lakóingatlanról a közszolgáltató által történő begyűjtése olyan gyűjtőedényt igényel, amely biztosítja a hulladék biztonságos gyűjtését és a gyűjtő cél gépbe történő ürítést is lehetővé, teszi. Az edény megválasztásánál a keletkező mennyiség függvényében – tekintettel az ürítés gyakoriságára, valamint a hulladék bomlására – az edénytérfogot megválasztása fontos tényező.

A biohulladék elkülönített gyűjtés mellett –tekintettel arra, hogy a háztartásban keletkező hulladék kb.30-40%-a biohulladék gyűjtésre és elszállításra és ehhez szabványos gyűjtőedényre.

Ha a biohulladékot a lakos szállítja el, a közszolgáltatás részeként működő hulladékgyűjtő udvarba vagy komposztálótelepre, az elszállítási gyakoriságot a lakos maga szabhatja meg, érdemes azonban a szaghatások elkerülése érdekében ezt rendszeresen megtenni, figyelemmel a fogadó létesítmények nyitvatartási idejére. A gyűjtéshez a saját beszállítás esetén is szükséges saját gyűjtőedény rendszeresítése.

4.4.4. Javaslatok a hulladékgazdálkodásra vonatkozóan

Alapvetés

A hulladékgazdálkodás törvény (2000. évi XLIII. Törvény) szellemében minden tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy

- biztosítsa a hulladék keletkezésének megelőzését,
- a keletkező hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentését,
- a hulladék hasznosítását,
- környezetkímélő ártalmatlanítását.

Környezeti szempontból az egyik legnagyobb probléma, hogy az ember a természeti körfolyamatokba rendeződött világban tevékenységét úgy folytatja, hogy az egyes tevékenységek forrás és kibocsátás oldalát nem kapcsolja össze. Az ilyen szemléletben folyó tevékenységek eredménye, hogy a forrás oldalon a nem megújuló természeti tőke is degradálódik, míg a kibocsátás oldalon rengeteg hulladék keletkezik, amelyet sem az ember, sem a természet nem tud tovább hasznosítani. Ezért társadalmi fejlődésünk egyik nagy kihívása, hogy az emberi tevékenységet harmonizálja a természeti körfolyamatokkal, és olyan termelési és fogyasztási mintázatokat alakítson ki, amelynek során a mai értelemben vett hulladék nem keletkezik. Addig is, amíg teljes mértékben sikerül, a hulladékgazdálkodás egyik legnagyobb feladata folyamatosan csökkenteni a hulladék mennyiségét, azaz megelőzni a keletkezését.

Gyakran találkozunk azzal a szemlélettel, miszerint az a hulladék, amely szervezett módon van gyűjtve, és szigetelt lerakóba van, elhelyezve nem okoz problémát. Azonban fontos látni, hogy a hulladék bárhová kerül, problémát jelent, mind a forrás oldalon, mind a kibocsátás oldalon, és jelentősen hozzájárul a lételemünket jelentő természeti tőke degradálódásához és fogyásához.

Fentiek miatt környezeti szempontból – a hulladékgazdálkodás prioritásait is figyelembe véve - az önkormányzatnak a következő feladatokkal kell foglalkozni

- Meg kell előzni a hulladék keletkezését, illetve csökkenteni kell a hulladék mennyiségét.
- Csökkenteni kell a hulladék veszélyességét.
- Meg kell szervezni a keletkező hulladék minél nagyobb arányú szelektív gyűjtését és a hulladék újrahasznosítását.
- Mindezeknek a feladatoknak a hatékony és az összefüggéseket is figyelembevevő megvalósítása érdekében meg kell tervezni a hulladékgazdálkodási tevékenységet.

4.4.4.1. A hulladék keletkezésének megelőzésére ill. mennyiségének csökkentésére a következőket javasoljuk

1. A településen azt tapasztaljuk, hogy szerves anyagok komposztálásának nincs meg a hagyománya, ezért a hulladék mennyiségének csökkentése szempontjából, az egyik legsürgetőbb feladat **a háztartásokban a komposztálás elrejtése**. Ennek egyik leghatékonyabb módja a részletes és hiteles lakossági szemléletformálás. A lakossági kommunikáció egyik fontos üzenete, hogy a szerves hulladék valójában nem hulladék, hanem - amennyiben komposztáljuk - fontos tápanyag, amelyre az itt (megyében) jellemző homokos talajoknak igen nagy szüksége van. Emellett ezen a módon, a hulladéklerakóba kerülő hulladék mennyiségét jelentősen tudjuk csökkenteni. Fontos a lakosságot korrekten és minél részletesebben tájékoztatni, ezzel elosztatva olyan tévhitet miszerint a komposztba kerülő gyommagvak csíráképesek maradnak és így gyomosabb lesz tőle a kert.

A hulladékgazdálkodási törvény a hulladékba kerülő szerves anyagokra vonatkozóan már számszerűsített kötelezettséget ró az önkormányzatokra. Ez alapján a települési hulladékgazdálkodási tervben rögzített szerves anyag részarányhoz viszonyítva a lerakással ártalmatlanított biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmat 2004. július 1. napjáig 75%-ra, 2007. július 1. napjáig 50%-ra, 2014. július 1. napjáig 35 %-ra kell csökkenteni. (2000.évi XLIII. törvény záró rendelkezések)

2. Mivel a lakosság nem hulladék díjként fizeti meg a szállítási és ártalmatlanítási díjat, javasoljuk, hogy az önkormányzat által **havonta kifizetésre kerülő hulladék díj, a kifizetésre kerülő mennyiséggel együtt jelenjen meg a helyi lapokban, ill. kerüljön** kifüggesztésre az önkormányzat által használt információs pultokon. Ezzel együtt fontos megjelentetni a kommunális adó havi bevételeinek alakulását és azt a különbözetet, amelyet az önkormányzat más forrásokból kénytelen állni. Amennyiben ezt az intézkedést az önkormányzatok bevezetik, a fentiekben túl folyamatos tájékoztatás keretében fel kell hívni a lakosság figyelmét arra, hogy minél nagyobb mértékben emelkedik a hulladék mennyisége, a képviselő testület annál nagyobb mértékben kénytelen emelni a kommunális adó mértékét.

Az intézkedések célja, hogy a helyi lakosok érezzék, hogy Ők fizetik meg – a hulladék szállítás és ártalmatlanítás díját.

3. Fentiekben túl tájékoztatásnak és szemléletformálásnak ki kell terjednie arra is, hogy a lakosok milyen egyéb módon tudják csökkenteni a hulladék mennyiségét.

A település szilárd hulladék veszélyességének csökkentésére a következőket javasoljuk

1. A települési szilárd hulladék veszélyességének csökkentése érdekében hosszú távon **meg kell szervezni a rendszeres lakossági veszélyes hulladékgyűjtést.** Ezt indokolja, hogy a hulladékgazdálkodási törvény és ebből következően a helyi rendeletek is kimondják, hogy a lakosoknak külön kell gyűjteniük a veszélyes hulladékot.
2. Ami ennél is fontosabb, tájékoztatással és szemléletformálással elő kell segíteni, hogy az emberek egyre kevesebb olyan anyagokat ill. terméket használjanak, amelyek veszélyes anyagokat tartalmaznak.

A szelektív gyűjtés megvalósítása érdekében javasoljuk

A hulladék szelektív gyűjtés megszervezésében a közszolgáltatónak nagy szerepe van. Javasoljuk, hogy a szelektív hulladék gyűjtési rendszer tervezésénél az önkormányzat vegye figyelembe a nyíregyházi vagy más települési gyűjtőrendszer tapasztalatait, hiszen ezek a tapasztalatok azonos piaci és szabályozói környezetben valósultak meg.

A szelektív hulladékgyűjtésnek akkor van értelme, ha létezik kapacitás az újrahasznosítható hulladékok feldolgozására.

A tervszerű hulladékgazdálkodás megvalósítása érdekében a következőket javasoljuk

A településnek el kell készítenie a települési hulladékgazdálkodási tervet a Hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII: törvény 35.§. alapján. A tervkészítést hasonlóan a környezetvédelmi programhoz érdemes közösen megvalósítani.

A terv elkészült 2004. évben 2011. évben felülvizsgálatra került.

4.4.4.2. Települési folyékony hulladék

A tervezési területen a szennyvíz hálózat hiányából következik, hogy jelentős mennyiségű települési folyékony hulladék keletkezik. Ennek egy jelentős része még ma is elszikkasztásra kerül, egy része, pedig szippantással a helyi kommunális hulladéklerakó területére kerül ritkábban a környéken található szennyvíztisztítóba, rosszabb esetben, pedig illegális ürítésre kerül.

Ezért is fontos ellenőrizni a folyékony hulladékot szállító (szippantós) vállalkozókat, hogy a szippantott szennyvizet legálisan ürítik e. Amennyiben illegális ürítést lehet bizonyítani a Környezetvédelmi Felügyelőségen keresztül bírságot kell, majd felül kell vizsgálni a közszolgáltatói szerződést.

4.5. Zaj és rezgésvédelem

Ebben a fejezetben zaj és rezgésvédelmi szempontból kell vizsgálnunk a tervezési területen elhelyezkedő környezeti zajt és rezgést, kibocsátó forrásokat, illetve az esetlegesen terheléssel érintett terület területi funkcióját. A zaj- és rezgésvédelem szempontjait a területrendezés és fejlesztés, valamint a közlekedés tervezés alkalmával szem előtt kell tartani, a zajos és a zajérzékeny területeket lehetőleg egymástól elkülönítve kell kialakítani.

Az iparterületeknek a lakóterületektől való szétválasztásával az üzemek nagyobb zajt bocsáthatnak ki – megtakarítva ezzel berendezéseik zajcsökkentésének nem csekély költségét.

Az utak és a lakóépületek közötti szabad területek célszerűen felhasználhatóak olyan kereskedelmi-ipari zónák kialakítására, abban olyan épületek létesítmények elhelyezésére, amelyek zajkibocsátása csekély, és zaj elleni védelmet nem igényelnek továbbá a mögöttük lévő, zajérzékeny épületeket árnyékolják. A zajforrások és az épületek védendő homlokzatainak egymáshoz viszonyított helyzete meghatározó a helyiségek zajterhelése szempontjából. A zaj ellen védendő helyiségeknek (lakószobák, kórtermek, tantermek stb.) a "csendes" oldalra nyitásával – amennyiben ezt a tájolás lehetővé teszi - többletköltségek nélkül 10-25 dB zajcsökkenés biztosítható. Az útra merőleges épületeknek mind a két oldala zajos, igaz kevésbé, mint az úttal párhuzamos házak utcai homlokzata.

Ennél a változatnál vigyázni kell hogy a csendes oldalra zajforrás (pl. autóparkoló, sportpálya, szolgáltató épületek) ne települjön.

Az immissziós pontba hangenergia a zajforrástól a direkt út mellett többszörösen reflektálódva is eljuthat. A zajterhelés a direkt és reflektált hangúton terjedő hangszint eredője lesz, tehát egy adott épületet érő zaj nagyságát a környező *épületek elrendezése* is befolyásolja. Az épületek elhelyezésével, a szemben lévő homlokzatok kialakításával a visszaverődő hangenergia, ezzel az eredő zajterhelés is csökkenthető.

Kertvárosokban, üdülőterületeken egyre gyakrabban jelenik meg a *30 km/h sebességkorlátozást* jelzőtábla. A nyugati országokból kiindult "TEMPÓ 30" elnevezésű mozgalom célja, hogy a környezeti komfort növelése érdekében korlátozza gépkocsiforgalmat, csökkentve ezzel a zaj- és levegőszennyezést, valamint nem utolsósorban a balesetveszélyt. A sebességkorlátozásnak azonban csak akkor van értelme, ha a kijelölt területen kívül olyan kapacitású, állapotú útvonalak vannak, amelyek át tudják venni a forgalmat anélkül, hogy más területeken (pl. "menekülő" útvonalakon) a környezetterhelés

növekedne. Zajvédelmi szempontból, pl. nagyon előnyösek a több épületből álló tömbök belső udvarán kialakított csendes zöldterületek.

4.5.1. Adminisztratív intézkedések

A környezeti zajt elsősorban adminisztratív eszközökkel a szabályozás útján lehet csökkenteni. Hazánkban a környezeti zaj – és rezgésvédelem általános szabályai a környezetvédelmi törvényben foglalt felhatalmazás alapján készült **284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól. A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról 27/2008.(XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet ad iránymutatást.**

A település helyi csendrendelettel nem rendelkezik.

A zajrendelet a környezetvédelmi és egészségügyi hatóságok egyetértésével az önkormányzati testületek ill. a jegyző feladatává teszi a *zajvédelmi szempontból különlegesen kezelt területek*: a fokozottan védett területek, a csendes övezetek és a zajgátló védőterületek kijelölését. A védőövezetekben csak különleges feltételekkel lehet építkezni.

Lakó-, üdülőterület, gyógyhely természetvédelmi terület meghatározó részein, amelyek funkciója szükségessé tesz, ill. jelenlegi zajhelyzete lehetővé teszi, zaj elleni védelem szempontjából, fokozottan védett terület jelölhető ki.

Az önkormányzati rendeletekben mód nyílik a határértékekkel meg nem ítéhető, zavaró zajok szabályozására is. Ilyen rendelet megtilthatja ill. korlátozhatja a települések egyes részein zajos tevékenységek éjszakai folytatását, korlátozhatják a zajt okozó szórakozóhelyek nyitva tartását, az állattartást, pihenőparkok környékén a zajos reklámtevékenységet, intézkedhetnek a csendháborítás büntetéséről stb.

4.5.2. Távlati előírások

A környezeti zajterhelés szempontjából Mérg kedvező helyzetben van a zaj és rezgésterhelési helyzet a távlatokban sem rontható.

Ennek érdekében a környezetbe zajt, illetve rezgést kibocsátó és a zajtól illetőleg rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymástól viszonyítva elhelyezni, hogy a zaj és a rezgés ne haladja meg az alábbi táblázatokban szereplő határértékeket.

A **27/2008.(XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1. számú melléklete alapján az Üzemi létesítményekben folytatott tevékenységtől származó zaj megengedett egyenértékű A-hangnyomásszintjei az alábbiak:**

1. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelethez

Üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű),	45	35
2.	különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

Megjegyzés:

2. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelethez

Építési kivitelezési tevékenységből származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM, megítélési szintre* (dB)					
		ha az építési munka időtartama					
		1 hónap vagy kevesebb		1 hónap felett 1 évig		1 évnél több	
		nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra	nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra	nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, a temetők, a zöldterület	60	45	55	40	50	35
2.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	65	50	60	45	55	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	70	55	65	50	60	45
4.	Gazdasági terület	70	55	70	55	65	50

Megjegyzés:

* Értelmezése az MSZ 18150-1 szabvány szerint.

3. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelethez

A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor- szám	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM'kö megítélési szintre* (dB)	
		kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra	az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól, a vasúti az országos közúthálózatba tartozó gyorsforgalmi utaktól és főutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi utaktól, belterületi

	mellékvonaltól és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelyektől** származó zajra		elsőrendű főutaktól és belterületi másodrendű főutaktól, az autóbussz-pályaudvarától, a vasúti fővonaltól és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel és leszállóhelytől*** származó zajra			
	nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra	nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra	nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra
1. Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű),	50	40	55	45	60	50
2. különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, és a temetők, a zöldterület Lakóterület	55	45	60	50	65	55
3. (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	60	50	65	55	65	55
4. Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55

A zajkibocsátás megítélése a mindenkor érvényben lévő nemzeti szabvány szerint értendő. A szórakoztatással összefüggő hangosító berendezések zajkibocsátását a későbbiekben kiadandó önkormányzati rendelet szabályozza. A határértékek megállapításánál alapul kell, hogy szolgáljon a vonatkozó EüM rendelet 1. számú táblázatának zajterhelési határértékei, a zajkibocsátás gyakorisága, valamint a zajforrás területi elhelyezkedése.

4.5.3. A javasolt módosító tényezők táblázatosan

Kulturális, szórakoztatóipari, üdülési és sportlétesítményekben, továbbá helyi hírközlési vagy hirdetési célokra alkalmazott hangosító berendezések esetében rendszeresnek nem tekinthető üzemeltetés esetén az alábbi értékekkel korrigálhatók az 14. számú táblázat határértékei.

14. számú táblázat

Üzemelési rend:	Működési napok száma 30 nap alatt:	Módosító tényező: dB(A)
Rendszeres	7 vagy ennél több nap	0
Időszakos	3-6 nap	+5
Alkalmi	kevesebb, mint 3 nap	+10

A egyes terület felhasználási egységeken létesítendő épületfunkciók engedélyezése során különös figyelmet kell fordítani az OTÉK 10.§-24.§ előírásaira, azok következetes betartására. A zajvédelmi szempontból érzékeny területeken a várható zavaró építmények létesítésének illetve, tevékenységek végzésének megtiltásával megelőzhetőek a lakossági panaszok.

4.6. Köztisztaság

A rendszerváltás előtti időszakban az állam és ezen belül a tanácsok nem erősítették az emberekben azt a tudatot, hogy a közterület az ő tulajdonuk is. Inkább a mindenkéi senkié szemlélet kialakulását segítették elő. Többek között az akkor kialakult normáknak a következménye, hogy az emberek egy része egészen másképp viselkedik közterületen, mint a saját otthonában. Ugyanaz az ember, aki eldobja a csikket, és nem szól rá a gyermekére, amikor az eldobja a csokis papírt, felháborodna, ha valaki ugyanezt tenné az ő kertjében, vagy szobájában.

A köztisztaság helyzetének javítása érdekében javasoljuk a fenntartott területek méretének és kiépítettségének növelését, valamint tájékoztató és szemléletformáló program kidolgozását, a köztisztaság helyzetének javítására. A közterületeken található gyűjtőedények számának növelését a megfelelő helyeken. Az újonnan kialakított zöld területeket úgy kell kialakítani, hogy egyszerűen átláthatók és a burkolt felületek viszonylag egyszerűen takaríthatók legyenek.

A közterületek állapota alapvetően három tényezőn múlik:

1. a közterület kiépítettsége,
2. a közterület takarításának mennyiségi és minőségi paraméterei,
3. az emberek magatartása.

Az önkormányzatnak elsősorban az első két tényezőre van befolyása. Mivel azonban a környezetnek nevelő hatása van, így a közterület rendezettségével közvetlen hatást gyakorol az emberek magatartására is. Ez alapján fontos folytatni a közterületek kiépítését és a fenntartott területek méretének növelését, valamint a fenntartási fokozatuknak emelését. Emellett viszont fontos tájékoztatással és szemléletformálással erősíteni azt, hogy a közterület mindenkéi és ezért az enyém is. Ennek érdekében meg kell tervezni egy lakossági tájékoztató programot, aminek keretében a média és egy kiadvány segítségével meg kell ismertetni az emberekkel a közterületre vonatkozó jogaikat, és kötelezettségeiket, valamint a közterületen elkövetett szabálysértés következményeit. Erre jó mintát nyújt a Nyíregyházán már megvalósított "Lakossági kettős- kézikönyv a környezetünk védelméért" c. kiadvány. A tájékoztató programot pozitív szemléletben kell megvalósítani, elsősorban az emberek gazda szemléletét erősítve. Erre alkalmas szlogen lehet a "házad eleje is az otthonod".

4.7. Zöldfelület gazdálkodás

A település, különböző adottságokkal rendelkezik zöldfelületi szempontból, ennek a következménye a magas szálló és ülepedő por a levegőben. A település mikroklímája (légmozgás, hőmérséklet, légnedvesség) jelentősen függ a zöldfelület nagyságától és a zöldfelületen lévő növények összetételétől, a mikroklíma viszont jelentősen meghatározza a levegőbe kerülő por mennyiségét és a levegőben lévő por tartózkodási idejét. Ezért a zöldfelület nagysága és minősége fontos környezeti egészségügyi kérdés. Ezen kívül a zöldfelület a település esztétikai megjelenésének fontos része így a településen élő életminőségének is meghatározó eleme. A településre jellemző, hogy mezőgazdasági területek (elsősorban intenzív szántók) veszik körbe. A mezőgazdasági tevékenység (talajművelés) jelentős mértékben hozzájárul a levegő por szennyezéséhez, ezen kívül a vegyszeres növényvédelem során is sok toxikus anyag kerülhet a település légtérébe.

A fentiek alapján javasoljuk:

- A meglévő zöldfelület minőségének javítását, valamint a zöldfelületek növelését, a Rendezési Terv lehetőséget ad rá.
- Erdő telepítését (őshonos fajokat és nem akácot) a települést övező területeken. Ez egyrészt történhet önkormányzati területeken, az önkormányzat kivitelezésében, másrészt a magántulajdonosokat is lehet ösztönözni legalább erdősávok kialakítására.
- Zöldfelület bővítés, felújítás ütemterv készítése és fokozatos megvalósítása.
- A növényborítás nélküli felületek (útpadka, kereszteződések melletti területek) felmérése, ahol ezt a körülmények lehetővé teszik füvesítéssel, növényborítással való megszüntetésük, ahol ez nem lehetséges padkaszilárdítással, ill. burkolással a felaprózás csökkentése.
- Építésügyi eljárásba kell vonni az építési engedélyezése során a zöldfelületek rendezését is.
- Pergolás parkolók létesítése a nagy aszfalt felületek enyhítésére.
- Helyi rendelet alkotása a nem közületi fakivágásokról.

4.8. Energiagazdálkodás

4.8.1. Javaslatok az energiagazdálkodásra vonatkozóan

Az energiagazdálkodás környezetvédelmi szempontú fejlesztésének legfontosabb módja az energiagazdálkodás fejlesztése, valamint a megújuló energiaforrások elterjesztése. Ennek indoka, hogy a fosszilis energiahordozók használata jelentős környezet szennyezéssel jár. Igaz ez helyi szinten a levegőbe kerülő szennyező anyagok kibocsátása terén, de igaz ez globálisan, a klímaváltozást eredményező szerepük miatt is.

Az energia hatékonyság növelése, valamint megújuló energiaforrások alkalmazása révén egyrészt csökkenthető a környezet terhelése, másrészt az üzemeltetés területén pénzügyi megtakarítást lehet elérni. Amennyiben ezeket az energia hatékonysági intézkedések és beruházások szakszerűen kerülnek kivitelezésre úgy ezek a fejlesztések egyúttal az életszínvonal, javulását eredményezik.

Éppen ezért a legfontosabb feladat:

4.8.2. Az energiahatékonyság népszerűsítése a lakosság körében

Javasoljuk, hogy az önkormányzat önállóan, vagy más önkormányzatokkal közösen kezdeményezzenek olyan ismeretterjesztő programokat, amelyek segítik a lakosság körében az energiafelhasználási ismeretek javulását. Ilyen tevékenység lehet ismeretterjesztő kiadványok megjelentetése, teleházak szolgáltatásaink bővítése energiahatékonysági tanácsadási tevékenységgel, esetleg energetikai napok rendezése, ahol előadókkal és megújuló energiaforrásokat, hasznosító berendezéseket gyártó és forgalmazó cégek, bemutatásával lehetne a lakosság ismereteit növelni. Fontos az új lakások építésekor vagy nagyobb felújításkor az építési engedélyezési eljárás során felhívni az építetők figyelmét a fokozott energiahatékonyság előnyeire.

Másik lehetőség a helyi építési szabályzat előírásainak szigorítása. Ebben szabályozni lehet, hogy a házak építéskor mennyi energiát lehet beépíteni, illetve meg lehet határozni azt, hogy milyen hőtechnikai paramétereknek kell megfelelni a létesülő építménynek. (falszerkezet K értéke- hőátbocsátási tényező-, vagy az 1m²-re eső éves maximált energiaigényt). Ez utóbbi esetben az önkormányzatoknak lehetőségük van az országos szabványoktól való lényeges eltérésre is. Lehet szigorúbb előírásokat tenni a hőszigetelés mértékére is. Ez látszólag rövidtávon növeli az építési költségeket, de hosszú távon sokkal kisebb, energiafelhasználással lehet az ilyen épületeket működtetni.

A természetes anyagok felhasználásával (vályog, szalmabála) készíthetők olyan a mai kor igényeit is kielégítő lakó és gazdasági épületek, amelyek árban versenyképesek a mai általánosan használt építési technológiákkal, de sokkal kisebb energiát igényelnek mind az építés során (építési anyagok előállításának és beépítésének energia igénye), mind üzemeltetéskor.

4.8.3. Energiagazdálkodási fejlesztésekre, rendelkezésre álló források

- UNDP/GEF Önkormányzati energetikai auditokat és megvalósíthatósági tanulmányokat támogató pénzügyi alap,
- A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium 2,97 milliárd forint keretösszegben ír ki pályázatot az Új Széchenyi Terv Zöld Beruházási Rendszer keretében használati meleg víz előállítását és fűtésrészegítést szolgáló napkollektor-rendszerek beszerzésére, és telepítésére,
- Környezet és Energia Operatív Program K.E.O.P.
- Energiatakarékossági Hitel Alap (Német szénsegély),
- 2004-től várhatóan a strukturális és kohéziós alapok. A 2007-ig Nemzeti Fejlesztési Terv kiemelten kezeli a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság támogatását,
- Különböző banki hitelek, és energetikai szolgáltató vállalkozások.

4.9. Közlekedés

4.9.1. Javaslatok a közlekedésre vonatkozóan

4.9.1.1. Úthálózat környezeti szempontú fejlesztése

Környezetvédelmi szempontból javasoljuk a belterületi keskeny utak melletti padkák szilárdítását. Ez védi a burkolatszéléket a letöredezéstől, a kátyúk kialakulásától, valamint jelentősen csökkentheti a por mennyiségét is.

Környezeti szempontból fontos a kezelt zöldfelület kialakítása a padkák mellett, ami a por megkötésén kívül esztétikai, és közérzeti célokat is szolgál, valamint turisztikai szempontból is jelentős. Az erre alkalmas belterületi utak esetében meg kell vizsgálni a lehetőséget a kiemelt szegély alkalmazásának, ezzel el lehet érni, hogy a szegély és a kerítés, illetve járda közötti területeken megmarad a fű, vagy más növényzet.

A gyalogos forgalom szempontjából legalább a főút mellett szükséges megfelelő szélességű járda kialakítása. A kisebb mellék utakon nem feltétlenül fontos mindkét oldalon, de legalább az egyik oldalon javasolt. Ezekben az utcákban a jó minőségű aszfaltút kiépítésére illetve fenntartására kell hangsúlyt fektetni, mert ez mind a gyalogos, mind a kerékpáros közlekedést megkönnyíti- ennek főleg az esős csapadékos, illetve a téli időszakokban van nagy jelentősége-, valamint a közlekedésből eredő zaj- és rezgés hatásokat is csökkenti. Jelenleg az utak mellett a jelenlegi beépítési vonal mindenhol biztosít helyet a járdák kialakítására.

4.9.2. Zöldfelületi bővítési, felújítási ütemterv készítése és fokozatos megvalósítása

A településrendezési tervekkel összhangban készíteni kell egy hosszú távú tervet a zöldfelület bővítésére felújítására, amelyet pályázati lehetőségek ütemében meg kell valósítani.

A növényborítás nélküli felületek (útpadka, kereszteződések melletti területek) felmérése, ahol ezt a körülmények lehetővé teszik füvesítéssel, növényborítással való megszüntetésük, ahol ez nem lehetséges padkaszilárdítással, illetve burkolással a felporzás csökkentése. Építésügyi eljárásba kell vonni az építési engedélyezések során a zöldfelületek rendezését is. Helyi rendelet alkotása a nem közterületi fakivágásokról.

4.10. Turizmus

Javaslatok a turizmus környezeti szempontú fejlesztésére

A turizmust környezetvédelmi szempontból kétféle megközelítésben lehet vizsgálni:

Egyrészt a terület természeti és épített értékei, valamint a településképi adottságok meghatározzák a turizmus lehetőségeit. Ezért a meglévő természeti értékek, a települések arculata, rendezettsége, a helyi termékek és kulturális lehetőségek megőrzése és jellemzőik javítása nagyon fontos. Ezért környezetvédelmi program többi fejezeteiben javasolt intézkedések, és fejlesztések is – amely mindegyike a környezet minőségének a javítását célozzák – jelentősen javíthatják a terület turisztikai vonzerejét. Tudjuk, hogy önmagában ez nem elegendő a turizmus fejlesztéséhez így nem szabad elfeledkezni azokról az infrastrukturális fejlesztésekről, valamint az egyre magasabb színvonalú turisztikai attrakcióknak számító rendezvényekről sem, amelyek szükségesek a turizmus növeléséhez. Erre vonatkozó javaslatok megléte azonban nem a környezetvédelmi program kompetenciája.

Másrészről viszont környezetvédelmi szempontból releváns, hogy a növekvő turizmus növeli a környezetszennyezést, valamint nagyobb terheket ró a természeti rendszerekre. Ezért a fejlesztések kapcsán mindig vizsgálni kell a környezeti-társadalmi hatásokat is, és nem csak a gazdasági szempontokat, kell mérlegelni. Ennek azért is nagy jelentősége van, mivel az átgondolatlan turisztikai fejlesztés a természeti tőke degradációjához vezet, így felvéve a turizmus létalapját is. Nagyon fontos tehát, hogy a turizmus által okozott környezeti károkat a minimálisra szorítsuk.

A fenti okok miatt érdemes közelebbről is megnézni, hogy melyek azok a negatív hatások, amelyeket a turizmus növekedése okoz, és hogyan lehet ezekre időben felkészülni.

A növekvő turizmus, növekvő közlekedési igényt indukál, amelynek jelentős része gépkocsi forgalom. Ez rontja a település levegőjét és közlekedésbiztonságát, növeli a településen a zajt és az utak terhelését. Erre a tömegközlekedés, valamint a környezetbarát közlekedési módok (pl. kerékpárutak, kerékpárkölcsonzók) fejlesztésével lehet felkészülni.

A növekvő turizmus, növekvő szennyvíz mennyiséget állít elő.

Itt is érdemes a megelőzésre figyelmet fordítani, a szálláshelyen, pl. információs táblákkal lehet figyelmeztetni a turistákat a vízzel való takarékoság szükségességére és fontosságára. Külön érdekesség lehet, ha a turisztikai szálláshelyeken olyan komposztáló toaettek kerülnek kiépítésre, amelyek akár tudatformáló szerepet is betölthetnek. Ez jól illeszkedhet a falusi turizmus körébe is.

A növekvő turizmus a természeti értékek terhelésének növekedését is jelenti. Ezek adódhatnak a védett növények gyűjtéséből, a madár élőhelyek, költőtelepek zavarásából, a természeti területek rongálásából, szemetelésből. Az igényes turizmus fennmaradása miatt is fontos, hogy ismeretterjesztő, információs és figyelmeztető táblákkal hívja fel a figyelmet a természeti értékek megőrzésére.

Ha a települések szeretnének jobban turisztikai célterületekké válni, az csak távlati célok kitűzésével és tudatos (környezettudatos) fejlesztéssel lehet megvalósítani. Az általános vélekedés az, hogy turizmus fejlesztésének az egyetlen eszköze a pénzügyi fedezet megléte. Hazai és nemzetközi tapasztalatok bizonyítják, hogy a megfelelő szemlélet és a szakemberek (akik leginkább a helyi elkötelezett emberekből alakulhatnak ki) hiányában ez a terület sem működhet sikeresen. A turisztikai termékek tekintetében, a környezetvédelemre és a helyi adottságokra építő fejlesztési irányokat javasolunk közösen akár a szomszéd településekkel:

- A már elkezdett rendezvényekhez, jeles napokhoz kapcsolódó irány.
- A falusi túrizmus, (Ebben jelentős potenciál rejlik, ha sikerül megvalósítani egy mozaikos tájgazdálkodási irányt, amelyben a biotermesztés is jelentős szerepet kap).
- A fentiekhez szorosan illeszkedő az olyan gazdálkodási, és értékesítési rendszerek fejlesztése is, amikor a mezőgazdasági terméket előállítók közvetlenül a fogyasztókkal kerülnek kapcsolatba. Ezek az új típusú szövetkezetek és a kollektív felelősségvállalásra építő rendszerek. A termelő közvetlen kapcsolatba lép a fogyasztókkal. A fogyasztók havi általánosság mellett saját maguk által ellenőrizve jutnak megfelelő minőségű élelmiszerhez.

4.11. Természetvédelem

4.11.1. Természetvédelmi és Tájrehabilitációs tervek készítése

Minden településre, így Mérekre is szükségesnek látszik a Természetvédelmi Tájrehabilitációs Terv elkészítése. Az önkormányzat pályázati lehetőségek kihasználásával, a kulcsszereplők (szakmai civil szervezetek) bevonásával kezdenek meg a településre vonatkozó természetvédelmi tervek kidolgozását és végrehajtását.

4.11.2. Oktatás, nevelés, szemléletformálás, tájékoztatás, fejlesztés

Nagy hangsúlyt kell fektetni a természeti értékek megismertetésére az óvodás kortól a felnőtt korig. A felnövekvő generációkkal meg kell szeretetni a természeti értékeket.

A településen legalább egy természeti értéket, bemutató házat kellene létrehozni és működtetni.

Bemutató ösvényeket kellene létrehozni természeti területeken. Nem védett területeken elhelyezett tanösvényekkel, madár lesekkel, mentesíteni kell a védett természeti értékeket a túrizmustól.

Oktatással és szemléletformálással tudatosítani kell, hogy a tájvédelem fontos, immáron törvény által is elismert és gyakorolt emberi cselekvés, valamint hogy természetet érintő különböző engedélyezési eljárásokban már szinte mindig ki kell kérni a tájvédelmi szakhatóság (nemzeti parkigazgatóságok) hozzájárulását a beruházásokhoz.

5.0. AZ ELSŐ LÉPÉSEK PROJEKTJEI

5.1. Földhasználat és területhasználat

A projekt célja	Program egy természetesebb területhasználat érdekében
Részcélok	Olyan program végrehajtása, mely egy természetesebb, egészségesebb, élhetőbb területhasználat kialakítását, azaz a természeti területek (gyep, erdő, nádas, tó) részarányának növekedését célozza meg.
Első lépések	A természeti területek (gyep, nádas, tó, honos fafajú erdő) részarányainak szinten tartása érdekében felül kell vizsgálni a településrendezési és szerkezeti terveket, módosításukkal minimalizálni kell a természeti terület veszteséget, állapotromlást, valamint meg kell teremteni a rekonstrukciók lehetőségét. Meg kell teremteni a természeti területek fokozatosabb és hatékonyabb őrzésének és nyilvántartásának rendszerét. A lakosság szemléletformálási program keretében tájszerkezet váltásra kell ösztönözni a lakosokat, gazdálkodókat, hogy a művelési ágak egymáshoz viszonyított aránya a természetesebb állapotok felé mozduljon el. Első lépés egy ilyen programnak a kidolgozása, majd pályázat benyújtása, végül annak megvalósítása. Helyi rendelet hozása a földkitermelés szabályairól.
Határidők és célállapotok	Folyamatos
A környezeti elem, amire a projekt hatással van	Biodiverzitás, természeti értékek, táj, föld, levegő, víz
Felelősök	Polgármester
Eszközök, források	KvVM Környezetvédelmi Alapja
Költségek	Az első lépéseknek nincs jelentős költsége
Sikerindikátorok	A településrendezési tervek felülvizsgálatának megtörténte. A mezőőri szolgálat bevonása. Beadott pályázat.

5.2. Mezőgazdaság, erdő-, vadgazdálkodás

A projekt célja	A természet harmonikusabb mezőgazdaság
-----------------	--

	kialakulásának segítése
Részcélok	Biogazdálkodás részarányának növelése, a talajerő utánpótlás javítása, a tarlóégetések visszaszorítása, a gyepek kiterjedésének és állapotának javítása, a honos fafajú erdőterület részarányának növelése, a nagyvadállomány kisebb szinten tartása.
Első lépések	Oktatással, neveléssel, szemléletformálással, tájékoztató kampányokkal népszerűsíteni kell a biotermékeket (és az extenzíven termelt termékeket). A tarlóégetések visszaszorítása, valamint a gyepterületek kiterjedésének megőrzése érdekében gyakoribb ellenőrzéseket kell végrehajtani, valamint szigorúbban kell elbírálni az égetést, szankcionálni kell a gyepek tönkretételét. Mindezek mellett tájékoztatást kell adni a lakosság részére. Elő kell írni a honos fajokat felhasználó fa- és cserje sor telepítését a táblaszegélyekbe. A még meglévő fasorokat védeni kell a pusztulástól. Az erdőterületek növelése érdekében az önkormányzat erdőgazdálkodási társulást hozzon létre, melynek létrehozásához erdészeti szakembereket kell igénybe venni.
Határidők és célállapotok	Folyamatos
A környezeti elem amire a projekt hatással van	Biodiverzitás, természeti értékek, táj, föld, levegő, víz
Felelősök	Polgármester
Eszközök, források	KvVM Környezetvédelmi Alapja Erdészeti támogatások NAKP pénzeszközei
Költségek	Az első lépéseknek nincs jelentős költsége
Sikerindikátorok	A biogazdálkodás részarányának növelése A gyepek állapotának és kiterjedésének javulása A honos fafajú erdőterületek részarányának emelkedése

5.3.Hulladékgazdálkodás

A projekt célja	A hulladékok mennyiségének csökkentése, az egyéni komposztálás elterjesztése, valamint a keletkező hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítése.
Részcélok	Meg kell előzni a hulladék keletkezését ill. csökkenteni kell a hulladék mennyiséget. Csökkenteni kell a hulladék veszélyességét annak közterületre való kijutását. Meg kell szervezni a keletkező hulladék minél nagyobb arányú szelektív gyűjtését és a hulladék újrahasznosítást. Mindezeknek a feladatoknak a hatékony és az összefüggéseket is figyelembevevő megvalósítás érdekében meg kell tervezni a hulladékgazdálkodási tevékenységet.
Első lépések	Lakossági kommunikációs program tervezése és megvalósítása a komposztálás elterjesztése érdekében. A keletkezett kommunális hulladékot zárt hulladékgyűjtő edényzetbe kell gyűjteni. A havonta kifizetésre kerülő hulladék díj, a kifizetésre kerülő mennyiséggel együtt meg kell jelentetni a helyi lapokban, valamint ki kell rakni a szokásos hirdető felületre. Ezek

	párhuzamosan egy jól felépített kommunikációs terv szerint be kell mutatni a lakosságnak, hogy milyen, hulladékcsökkentési lehetőségeik vannak. A hulladéklerakó környezetét rendezni szükséges, rekultivációt el kell végeztetni.
Határidők és célállapotok	Lakossági kommunikációs program megszervezése 2011. évben aktualizált hulladékgazdálkodási program szerint. A települési hulladékgazdálkodási tervben rögzített szerves anyag részarányához viszonyítva a lerakással ártalmatlanított biológiailag lebomló szerves-anyag tartalmat 2004. július 1. napjáig 75%-ra, 2007. július 1. napjáig 50%-ra, 2014. július 1. napjáig 35%-ra kell csökkenteni.
A környezeti elem amire a projekt hatással van	Természeti erőforrások, talaj, felszíni és felszín alatti vizek
Felelősök	A hivatalok környezetvédelméért felelős munkatársai
Eszközök, források	K.E.O.P.
Költségek	Hulladékgazdálkodási terv ~ 500 ezer Ft
Sikerindikátorok	A települési hulladékgazdálkodási tervben felmért szerves hulladék mennyiségének csökkenése. A hulladékgazdálkodási terv elfogadása A keletkezett összes hulladék mennyiségének csökkenése

5.4. Felszín alatti vizek védelme, Szennyvízelhelyezés

A projekt célja	A felszíni és felszín alatti vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése
Részcélok	A településen a szennyvízgyűjtő és elvezető rendszer mielőbbi kiépítése, majd csatornarákötési akciók szervezése, a rákötés arányának javítása érdekében. A folyékony hulladék elszállításának ellenőrzése bizonylati rendszer kialakításával. A csatornával gazdaságosan nem ellátható területeken egyedi szennyvízkezelési megoldások kialakítása.
Első lépések	A jelenlegi tervezési folyamatot fel kell gyorsítani. Pályázati anyag előkészítése az anyagi források biztosítására a többi településsel együtt. A szóba jöhető későbbi üzemeltetővel közösen ki kell dolgozni a rákötési akció folyamatát, pályázati forrásokat kell keresni a megvalósításra.
Határidők és célállapotok	Rákötési akció kidolgozás 2013. július
A környezeti elem, amire a projekt hatással van	A felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége.
Felelősök	Környezetvédelemért felelős munkatársak (műszaki ügyintéző, jegyző)
Eszközök, források	K.E.O.P.
Költségek	Önerő biztosítása
Sikerindikátorok	A kiépülő szennyvízhálózatra, való rákötés megvalósítása minél nagyobb arányban. A házi szennyvízgyűjtő aknák (derítők) felszámolása. Folyékony hulladék szállított mennyiségének lecsökkentése.

5.5. Környezetszennyező illegális tevékenységek felszámolása

A projekt célja	Elérni, hogy az emberek ne válasszák a környezetet súlyosan szennyező illegális tevékenységeket.
Részcélok	Lakossági tájékoztatás és a lakosság bevonása, illegális hulladéklerakók felszámolása. A szennyvízderítőkől kiszippantott folyékony hulladék mezőgazdasági területre való ürítésének megakadályozása. A környezetszennyező illegális tevékenységek felszámolása érdekében javítani kell a hatósági munka hatékonyságát. A mezőőrök és polgárőrök bevonása.
Első lépések	A lakosság hatékony tájékoztatása érdekében akár több településsel közösen ki kell adni egy kiadványt (hasonlót mint a nyíregyházi "Lakossági kettős-kézikönyv a környezetünk védelméért" c. kiadvány). A kiadványban be kell mutatni a Környezetvédelmi Programot, valamint azokat a szabályokat (illegális tevékenységekre vonatkozóan) amelyeket a lakosságnak be kell tartani, valamint azokat a lehetőségeket, amellyel a lakosság járulhat a település környezeti állapotának javulásához. Az illegális hulladék felszámolása érdekében fel kell mérni a település közigazgatási határain belül (a külterületeket is beleértve) lévő illegális hulladéklerakókat. A felmérést követően egy több évre ütemezett illegális hulladék felszámolási tervet kell készíteni. Az állattartással kapcsolatban, a lakosságot esetenként zavaró bűzhatás elkerülése érdekében, állattartási rendeletben javasoljuk védőtávolságok kijelölését, melyet az építési engedélyezési eljárások során következetesen alkalmazni kell. A mezőőrök külterületen fontos szerepet játszanak a környezetszennyező illegális tevékenységek visszaszorításában. A hatékonyabb munka érdekében környezetvédelemmel és a hatósági munkával kapcsolatos képzést kell szervezni a számukra
Határidők és célállapotok	K.E.O.P. pályázatok benyújtása 2012. év során A pályázatok eredményétől függően a tevékenységek, megvalósítsa 2012-2015. év során.
A környezeti elem, amire a projekt hatással van	Talaj, felszíni víz, felszín alatti víz, levegő
Felelősök	Polgármester Környezetvédelemért felelős munkatársak (műszaki ügyintéző, jegyző) Képviselő testületek
Eszközök, források	Az első lépésekben felsorolt tevékenységek mindegyikére lehet pályázatot benyújtani.
Költségek	A környezetvédelmi szakreferens alkalmazása, több településsel közösen, lehet valamelyik jelenlegi műszakis, ha munkaideje engedi, vagy külön fel kell venni valakit. Ennek a bérköltsége.

Sikerindikátorok	Az elkészült pályázatok száma és a megnyert pályázatok száma és bevétele. A környezetvédelmi ügyekben kezdeményezett szabálysértési ügyek száma.
-------------------------	---

6.0. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ESZKÖZRENDSZERE

6.1. A program finanszírozása

Jelenleg egyik önkormányzatnál sincs a költségvetésben elkülönített környezetvédelmi alap. Javasoljuk, hogy az önkormányzatok hozzák létre az 1995.évi LIII. törvényben foglalt Települési Önkormányzati Környezetvédelmi Alapot rendeleti formában. Az alap létrehozásakor, egyenlőre elegendő a költségvetésnek a környezetvédelemmel összefüggő részét (pl. zöldfelület fenntartásra fejlesztés, köztisztasági költségek, hulladékgazdálkodási költségek stb.), valamint a környezetvédelemmel összefüggő pályázatok bevitelét ezen az alapon keresztül bonyolítani. Az ilyen módon létrehozott Környezetvédelmi Alap léte előnyt jelenthet a környezetvédelmi témájú pályázatoknál, valamint a későbbiekben lehetnek olyan bevételek, amely csak a környezetvédelmi alappal rendelkező önkormányzatok kaphatnak meg.

1995. évi LIII. törvény

Települési önkormányzati környezetvédelmi alapok

58.§.(1) környezetvédelmi feladatai (46.§.) megoldásának elősegítése érdekében a települési önkormányzat – Budapest a városi önkormányzat is – önkormányzati rendelettel önkormányzati környezetvédelmi alapot hozhat létre.

(2) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap bevételei:

- a) a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege,
- b) a területi környezetvédelmi hatóság [65.§(1) bek. a) pont] által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének 30%-a
- c) A környezetterhelési díjak és az igénybeviteli járulékok külön törvényben meghatározott része
- d) a települési önkormányzat bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege
- e) egyéb bevételek

(3) Ha a települési önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, a (2) bekezdés c) pontjában foglalt bevétel nem illeti meg.

(4) Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni.

(5) A települési önkormányzati környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő testületnek évente a költségvetési rendelet (Áht. 65.§.) és a zárszámadás (Áht.85.§.) elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

(6) A környezet igénybevitelével, terhelésével, szennyezésével érintett települési önkormányzat kezdeményezheti a (2) bekezdés a)b)c) pontja szerinti bevétellel

rendelkezni jogosult települési önkormányzatnál a bevétel arányos megosztását a hatásterületen lévő települési önkormányzatok között. Igényének mértékét adatokkal alá kell támasztania.

(7) Ha a (6) bekezdés szerinti megosztás kérdésében, illetőleg mértékében az érintett települési önkormányzatok között nem jön létre egyezség, a kezdeményező települési önkormányzat a megyei bíróság székhelyén működő városi bírósághoz, a fővárosban a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz keresetet nyújthat be. Az eljárás illetékmentes.

A program megvalósításához a projekteken felsoroltuk a lehetséges források körét, azonban hangsúlyozzuk, hogy a megfelelő szakmai színvonalú pályázatokhoz elengedhetetlen egy környezetvédelmi szakreferens alkalmazása.

6.2. Mérés és értékelés

A környezetvédelmi program tervszerű figyelemmel kísérésének kettős célja van, egyrészt megmutatja, hogy a program végrehajtása megfelelő ütemben halad-e, másrészt megállapítja, hogy a program elérte-e a benne megfogalmazott célokat. Ennek érdekében a program monitoring két részből áll:

6.2.1. A munkafolyamat figyelemmel kísérése

A program végrehajtásának megkezdése előtt cselekvési tervet kell készíteni a konkrét tennivalók, a felelősök és a határidők megfogalmazásával, majd a program végrehajtása közben rendszeresen értékelni kell az elvégzett munkát. Az értékeléskor meg kell állapítani - az elkészült cselekvési terv alapján – hogy időarányosan sikerült-e teljesíteni a részcélokat, munkafázisokat.

6.2.2. A program által kitűzött célok elérése

A program egyes projektjei tartalmaznak célokat, és hozzájuk kapcsolódó határidőket. A program monitoring során az egyes célok határidőre való teljesülését kell vizsgálni. A programban foglalt célok teljesülését minimum két évente értékelni kell.

6.3. Környezeti nevelés, szemléletformálás, társadalmi részvétel

A környezetünkkel kapcsolatos szemlélet alapvetően meghatározza a környezet minőségét, ezért a program horizontális céljai között első helyen van “környezeti tudatosság, környezeti nevelés és a társadalmi részvétel fejlesztése” cél. A környezetünkkel kapcsolatos megfelelő szemlélet kialakulásának egyik lehetséges útja a felnövekvő generációk szemléletformálása, ezen a területen az önkormányzatnak is megvan a felelőssége és feladata.

Javasolt intézkedések a környezeti nevelés területén

Egyre több a közvetlenül az óvodákat és iskolákat támogató pályázati forrás a környezeti nevelés területén. A pedagógusoknak és óvodapedagógusoknak lehetővé kell tenni, hogy

pályázatírással, forrásszervezéssel kapcsolatos képzéseken vegyenek részt, annak érdekében, hogy ezeket a lehetőségeket ki tudják használni.

Környezeti információkhoz való hozzáférés elősegítése

Fontos, hogy az önkormányzatok elősegítsék a lakosok környezeti információkhoz való hozzájutását. Ez több csatornán történhet az egyik lehetőség, hogy a szokásos kommunikációs csatornákon (helyi újság, hirdetőtáblák, lakossági fórumok, közmeghallgatások, stb.) rendszeresen foglalkozzon az önkormányzat a környezeti ügyekkel. A másik lehetőség a célirányos kiadvány, akár több településsel együtt, valamint azoknak a településeknek, amelynek saját honlapjuk van.

Társadalmi részvétel fejlesztése

A társadalmi részvétel fejlesztésében a legfontosabb lépés környezetünkkel, az összefüggésekkel, a társadalmi részvétellel kapcsolatos információk és ismeretek eljuttatása az emberekhez.

Ezen kívül a társadalmi részvétel fejlesztésében nagy szerepe van az önkormányzatoknak, hatóságoknak, hiszen nem mindegy, hogy a kötelező társadalmi egyeztetések milyen formában kerülnek lebonyolításra, vagy ezen túl a hatóságok hogyan állnak hozzá a társadalmi kezdeményezésekhez. Fontos, hogy az önkormányzat ne közömbösen álljon hozzá ezekhez a kérdésekhez, hanem teremtsen meg a valós lehetőségét a lakossági vélemények, javaslatok megfogalmazásának. Ezt a lehetőséget még akkor is nyitva kell hagyni, ha a lakosság eleinte semmilyen jelét nem mutatja, hogy élni is akar ezekkel a lehetőségekkel.

A fentiek érdekében, az önkormányzat a településen megvalósuló fejlesztések kapcsán mindig határozza meg a fejlesztéssel érintett csoportot és Őket részletes tájékoztatással, segítse oly módon hogy, fogalmazza meg a véleményét, és javaslatát.

7.0.Összefoglalás

Mérk Nagyközség Környezetvédelmi Programját felülvizsgáltuk. A települési környezetvédelmi program elkészítése óta hat év telt el. Az eltelt időszakot több szempontból megvizsgáltuk, értékeltük megállapítottuk, hogy a településen található csekély számú ipari üzem termelésének növekedése nem valósult meg (kivétel a Flekni Kft.) emiatt a településen az ipari kibocsátások évről évre csökkentek.

A települést átszelő 4918. számú főút vonal felújítása valamint a közvetlen határnyitás óta a gépjárművek átmenő forgalma, jelentősen csökkent a Magyar Közút adatai alapján a településen ezzel a gépjárművek kibocsátása is csökkent. Fenti két tényező alapján a település levegő minőségi állapota kismértékben javult.

Továbbra is jelentős probléma a településen szennyvízelvezető hálózat hiánya. Ezzel kapcsolatban a jövő év hozhat áttörést a hálózat és telep megvalósításra vonatkozóan, mivel pályázati forrást sikerült igénybe venni, a kivitelező közbeszerzéssel történő kiválasztása folyamatban van, ezzel a felszíni alatti vizek állapota kedvezően változhat.

Ezzel egy időben a települést érintő szennyezett Kraszna folyó vízminőségi paramétereit sajnálatosan nem változtak az elmúlt években sem.

A település hulladékgazdálkodási tervvel rendelkezik melynek felülvizsgálata ez év elején megtörtént. A korábbi régi műszaki védelem nélküli lerakó végleg bezárt, a megyei rendszernek köszönhetően a hulladékok sorsa immár ellenőrzött feltételek között kerül lerakásra. A régi lerakó rekultivációja még nem történt meg. A település területén megvalósul a szelektív hulladékgyűjtés, szolgáltató általi zsákos begyűjtéssel történő megoldása. Hulladékudvar kialakítása valamint gyűjtőszigetek kialakítása nem valósult meg. Komposztálás népszerűsítése, biogazdálkodás elterjesztése, hatékony energiapolitika, környezeti nevelés népszerűsítése forráshiány miatt nem valósult meg.

A külterületek szántó aránya csökkent a szántó művelési ágat az erdő arány növekedése váltja fel, ami ökológiailag kedvezőbb állapotot eredményez a település környezetében. Sajnálatos hogy ezzel egyidejűleg a legelők aránya nem növekedett, ami kedvező lehet az állattartásnak legelőn folytatott gazdálkodásnak.

Az összefoglalásban felvázolt problémák megoldásához további környezeti javulást elősegítve program célelemeit hozzárendeltük a jogszabályi környezet aktualizáltuk.

Nyíregyháza, 2011. 12. 19.

Szalai Sándor

környezetmérnök

környezetvédelmi-ökológus

SZKV-hu; SZKV-le;

SZKV-vf; SZKV-zr

mksz: 15/0640.

njsz: 939/2004.